

VAARDIG STUDEREN

Deel 2: Handleiding voor studenten

(c) *Jan D.H.M. Vermunt*

Tilburg, juli 1990

Sectie Onderwijs- en Opleidingspsychologie
Faculteit Sociale Wetenschappen
Katholieke Universiteit Brabant

Bewerkte versie van: F. van Rijswijk & J. Vermunt, (1987), *Vaardig Studeren*. Heerlen /
Tilburg: Open universiteit / Katholieke Universiteit Brabant.

Inhoudsopgave

	Bladzijde
Inleiding 1	
- Het studie-aanpak adviespakket	1
- Waarom een uitsprakenlijst?	1
- Waaruit bestaat de uitsprakenlijst?	2
- Hoe de uitsprakenlijst in te vullen?	2
Inleiding 2	
- Berekenen van de scores	3
- Betekenis van de scores	3
Deel A	
- A1. Verwerkings-activiteiten	7
- A2. Sturings-activiteiten	17
Deel B	
- B1. Studie-motieven	27
- B2. Studie-opvattingen	39
Tot slot	
- Overzicht	51
- Conclusies	52
- Studieplan	53
Aanbevolen literatuur	54

Inleiding 1

Het studie-aanpak adviespakket

Vaardig Studeren is een adviespakket voor studenten aan de KUB. Belangrijkste doel is het zichtbaar maken van de belangrijkste kenmerken van iemands studie-aanpak. Het adviespakket bestaat uit twee onderdelen: de Inventaris Leerstijlen (deel 1) en de Handleiding voor studenten (deel 2).

Hoe hanteert u *Vaardig Studeren*?

1. In Inleiding 1 (de tekst die u nu onder ogen heeft) staat enige algemene informatie die nodig is om de Inventaris Leerstijlen (een uitsprakenlijst) in te kunnen vullen.
2. Vervolgens begint u met het invullen van de uitsprakenlijst (deel 1: de Inventaris Leerstijlen).
3. Bent u daar mee klaar dan gaat u weer verder met deel 2, de Handleiding voor studenten. Inleiding 2 bevat informatie over het berekenen van uw eigen score en de interpretatie daarvan.

Hoeveel tijd kost u het doornemen van *Vaardig Studeren*? Die vraag is wat lastig te beantwoorden. Een en ander hangt af van uw leestempo, de snelheid waarmee u tot een afgewogen oordeel kunt komen, welke onderdelen u invult, hoe serieus u het zelf-onderzoek neemt en andere aspecten. Globaal gezien moet het invullen van de uitsprakenlijst, het berekenen van uw score en het interpreteren van de resultaten evenwel in ongeveer twee uur te doen zijn. In een uitgebreid onderzoek dat met de eerste versie van het studie-aanpak adviespakket is uitgevoerd, bleek de helft van de studenten maximaal twee uur nodig te hebben. Ongeveer 20 procent van de studenten bleek meer dan 3 uur nodig te hebben en 10 procent meer dan 4 uur.

Waarom een uitsprakenlijst?

Geen twee mensen zijn gelijk en dat geldt eigenlijk ook voor de manier waarop mensen studeren. Ieder heeft zo zijn eigen gewoonten, zijn eigen aanpak, zijn eigen voorkeur, zijn eigen trucjes om iets beter te onthouden en zijn eigen manier om meer inzicht in de studiestof te krijgen.

Toch zijn er ook veel overeenkomsten in de manier waarop mensen studeren. De meeste mensen moeten gewoon veel moeite doen om zich bepaalde studiestof eigen te maken, al is het vaak wel zo dat sommige onderdelen je beter liggen dan andere delen van de stof.

Om een duidelijker beeld te krijgen van hoe iemand te werk gaat bij het studeren en tegen zijn studie aankijkt, is de Inventaris Leerstijlen (ILS) ontwikkeld. De ILS is een lijst met uitspraken over de studie-aanpak, studie-motivatie en studie-opvattingen van studenten. De uitsprakenlijst is een hulpmiddel om duidelijker inzicht te krijgen in uw eigen en andere mogelijke manieren van studeren. Wat zijn uw sterke kanten en wat zijn uw zwakkere kanten? En op welke manier kunt u, rekening houdend met uw eigen mogelijkheden, uw studie het beste aanpakken? Misschien is het nuttig om zelf of met de hulp van een docent of studie-adviseur iets te veranderen aan uw manier van studeren.

De uitsprakenlijst maakt het mogelijk uw eigen studiegewoonten en opvattingen over

studeren te vergelijken met die van anderen. Bezinning op de verschillende aspecten van studeren kan een belangrijke bijdrage vormen tot een efficiënte studie-aanpak: een aanpak gericht op studieplezier en goede leerresultaten.

Waaruit bestaat de uitsprakenlijst?

De ILS bestaat uit twee delen: A en B. Deel A is bedoeld voor diegenen die al begonnen zijn met hun studie. Deel A bestaat uit een lijst met uitspraken die betrekking hebben op de manier waarop een student de studie aanpakt. Welke activiteiten worden ondernomen om de studiestof te bestuderen? Hoe wordt de beheersing van de studiestof gecontroleerd?

Deel B is bedoeld voor iedereen; zowel voor studenten die al gestart zijn met hun studie als voor hen die nog niet zijn begonnen met studeren. De uitspraken van deel B gaan niet over het daadwerkelijke bestuderen van de studiestof, maar over studiemotivatie en meer algemene opvattingen over studeren. Wat verwacht u van de opleiding? Welk doel staat u voor ogen? Wat verstaat u onder goed onderwijs? Studeert u liever op uw eigen houtje of ondervindt u steun van samenwerking met anderen?

Onderdelen van de ILS en de handleiding

* Deel A: alleen voor reeds gestarte studenten

ILS blz. 2:	A: Studie- activiteiten	Handleiding blz. 7: Handleiding blz. 17:	A1: Verwerkings- activiteiten A2: Sturings- activiteiten

* Deel B: voor alle studenten

ILS blz. 6:	B1: Studie- motieven	Handleiding blz. 27:	B1: Studie- motieven
ILS blz. 8:	B2: Studie- opvattingen	Handleiding blz. 39:	B2: Studie- opvattingen

---

Hoe de uitsprakenlijst in te vullen?

Hoe u de uitsprakenlijst invult leest u in de inleiding van de Inventaris Leerstijlen (deel 1 van *Vaardig Studeren*).

Vul nu eerst de uitsprakenlijst in en lees daarna verder.

Inleiding 2

Berekenen van de scores

Elk onderdeel van de ILS wordt in de handleiding afzonderlijk besproken. Wanneer u reeds gestart bent met uw studie heeft u de gehele ILS ingevuld. U begint dan dadelijk met deel A1 van deze handleiding. Bent u nog niet met uw studie begonnen en heeft u dus alleen deel B van de ILS ingevuld, dan begint u dadelijk met deel B1 van deze handleiding. U vindt daar dezelfde uitspraken terug als in de ILS, maar nu geordend. Uitspraken met gemeenschappelijk kenmerken zijn in de handleiding telkens in een groep bij elkaar gezet. Studenten blijken de verschillende uitspraken binnen zo'n groep ongeveer hetzelfde te beoordelen. Deze uitspraken vertonen dus een onderlinge samenhang en vertegenwoordigen verschillende aspecten van een studie-aanpak, -motief of -opvatting. De afzonderlijke groepen uitspraken zijn op te vatten als verschillende typen studie-motieven, -opvattingen of -aanpakken. Zo zijn bijvoorbeeld alle uitspraken van onderdeel B1 (studiemotieven) opgedeeld in verschillende typen studiemotivatie: beroepsgerichtheid, gerichtheid op certificaten en het diploma, studeren uit interesse, etc.

Zo berekent u uw score:

- * Begin in de handleiding bij deel A1 (reeds gestarte studenten) of bij deel B1 (nog niet begonnen studenten);
- * Voor elke uitspraak staat een nummer. Kijk welk nummer bij de eerste uitspraak hoort;
- * Zoek datzelfde nummer op in de Inventaris Leerstijlen;
- * Kijk welk cijfer u bij de betreffende uitspraak heeft omcirkeld;
- * Noteer vervolgens het door u omcirkelde cijfer achter de uitspraak in de handleiding;
- * Doe hetzelfde met de overige uitspraken;
- * Als alle getallen van een groep uitspraken zijn genoteerd, telt u het geheel op tot de totaalsom.
- * In de tabel die onder elke groep uitspraken staat, kunt u aflezen welke score bij uw totaalsom hoort.

Voorbeeld bij de berekening van de scores:

Nr.	Uitspraak	Oordeel
121.	Onderwijs is voor mij overdracht van informatie en verder kan ik me er niks bij voorstellen.	.....

Betekenis van de scores

Wat een score betekent staat per onderdeel in de handleiding beschreven. U kunt uw scores op de verschillende groepen uitspraken van eenzelfde onderdeel met elkaar

vergelijken, maar ook vergelijken met de scores van een groep medestudenten. Voor elke score geeft de handleiding informatie over een aantal belangrijke zaken. De volgende aspecten worden besproken:

* Vergelijking met de scores van medestudenten

Nadat u uw score voor een groep uitspraken heeft berekend, kunt u deze vergelijken met de scores van uw medestudenten. De onderstaande figuur geeft een verdeling van de totaalsommen van een grote groep eerstejaars psychologie- en sociologie-studenten aan de KUB, die de ILS in het voorjaar van 1988 heeft ingevuld.

Score	1	2	3	4	5
Betekenis	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Totaalsom Psy	# 33	34 - 39	40 - 47	48 - 52	∃ 53
Totaalsom Soc	# 31	32 - 37	38 - 45	46 - 50	∃ 51
Percentage	15%	20%	30%	20%	15%

De scores 1 tot en met 5 zijn gebaseerd op de verdeling van de totaalsommen van deze studenten. De score 1 is toegekend aan de laagste 15 procent van de totaalsommen; de score 2 aan de volgende 20 procent, etc. *Psychologie*-studenten met een totaalsom van 40 tot en met 47 zouden in dit geval tot de groep met gemiddelde scores (3) behoren; 30 procent van uw medestudenten heeft een dergelijke score. Ditzelfde geldt voor *Sociologie*-studenten met een totaalsom van 38 tot en met 45. Met een totaalsom van bijvoorbeeld 27 zou u laag scoren (1), terwijl een totaalsom van 60 hoog is (5). De termen *hoog* en *laag* houden echter geen waarde-oordeel in: laag betekent niet dat u een slechte score hebt, maar alleen u dat de betreffende uitspraken minder op uzelf van toepassing acht.

* Studie-adviezen

Hoge of lage scores kunnen soms wijzen op bepaalde risico's die iemand in zijn studie loopt. Zo kan het zijn dat iemand met een hoge score voor groep uitspraken (5) andere aspecten van studeren over het hoofd kan zien. Een lage score (1) kan soms betekenen dat aan de betreffende studie-activiteit of houding ten opzichte van de studie nauwelijks is gedacht. Voor een flexibele studie-aanpak kan het in dergelijke gevallen waardevol zijn om in het vervolg van de studie ook aandacht te schenken aan andere mogelijkheden. In de handleiding is telkens aangegeven op welke zaken u vooral bedacht moet zijn bij hoge of lage scores.

* Vergelijking van eigen scores op verschillende onderdelen

Aan het einde van elk onderdeel is een schema opgenomen, waarin u de verschillende scores van dat onderdeel met elkaar kunt vergelijken. U ziet dan onmiddellijk welke

kenmerken het meest op u van toepassing zijn. Door uw scores in het schema aan te geven en de punten met elkaar te verbinden, ontstaat een bepaald profiel.

In het onderstaande voorbeeld is het profiel van de studiemotieven van een student weergegeven. De scores van deze student waren: certificaatgericht (5), beroepsgericht (5), testgericht (3), persoonlijke interesse (2) en ambivalent (2). Het profiel geeft aan dat deze student vooral gericht is op het behalen van certificaten (tentamenbriefjes) en het diploma. De beroepsmogelijkheden die certificaten bieden tellen voor deze student vrij zwaar. De overige studiemotieven spelen een minder belangrijke rol.

Voorbeeld van een profiel voor het onderdeel Studiemotieven

Studiemotief	Profiel				
Certificaatgericht	+	+	+	+	+
Beroepsgericht	+	+	+	+	+
Testgericht	+	+	+	+	+
Persoonlijk geïnteresseerd	+	+	+	+	+
Ambivalent	+	+	+	+	+
Score	1	2	3	4	5

Deel

A

A1. Verwerkings-activiteiten

—

Kennis en inzicht ontstaan niet vanzelf: er is moeite voor nodig om je bepaalde studiestof eigen te maken. De activiteiten die studenten ontplooiën bij het studeren kunnen worden onderverdeeld in twee soorten: verwerkings- en sturingsactiviteiten. De eerstgenoemde zijn gericht op het verwerken van informatie uit de studiestof. Sturingsactiviteiten zijn gericht op het coördineren en controleren van die informatieverwerking. Dit eerste onderdeel van de handleiding gaat over de verschillende activiteiten die nodig zijn voor het verwerken van de studiestof.

Studenten maken in zeer verschillende mate gebruik van diverse studie-activiteiten. Sommige mensen studeren steeds op dezelfde manier en hanteren daarbij slechts enkele verwerkings-activiteiten. Anderen maken gebruik van een groter scala aan activiteiten en variëren hun studie-aanpak afhankelijk van de aard van het studiemateriaal en het doel dat zij zichzelf daarbij stellen. Welke activiteiten vallen er te onderscheiden en wat betekenen die verschillende activiteiten voor de verwerking van de studiestof? Daarover gaat dit onderdeel van de handleiding.

De uitspraken over de verschillende verwerkings-activiteiten zijn in drie groepen bij elkaar geplaatst. Activiteiten binnen zo'n groep blijken vaak samen te gaan. Bepaal uw persoonlijke score op elk van deze groepen door de omcirkelde cijfers uit de Inventaris Leerstijlen hier in te vullen en op te tellen.

Diepte-verwerking

Nr.	Uitspraak	Oordeel
Relateren en structureren		
6.	Ik probeer onderwerpen die in een cursus afzonderlijk worden behandeld samen te brengen tot een geheel.	.....
10.	Ik zoek uit wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen de theorieën die in een cursus worden behandeld.	.....
13.	Ik breng specifieke feiten in verband met de grote lijn van een hoofdstuk of artikel.	.....
19.	Ik probeer studiestof die nieuw voor me is in verband te brengen met kennis die ik al heb over het behandelde onderwerp.	.....
25.	Ik probeer te bedenken wat de onderwerpen uit verschillende hoofdstukken van een studieboek met elkaar te maken hebben.	.....
34.	Ik probeer voor mezelf een totaalbeeld van een cursus op te bouwen.	.....
35.	Ik vergelijk conclusies uit verschillende hoofdstukken met elkaar.	.....
Kritisch verwerken		
29.	Ik vergelijk mijn visie op een onderwerp uit de cursus met de visie van de auteurs van het behandelde boek.	.....
39.	Ik ga na of de conclusies van de auteurs van een studieboek logisch volgen uit de feiten waarop ze zijn gebaseerd.	.....
43.	Ik trek mijn eigen conclusies op basis van de gegevens die in een cursus worden gepresenteerd.	.....
49.	Ik probeer de interpretaties van deskundigen kritisch te benaderen.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 27	28 - 33	34 - 39	40 - 45	∃ 46
Soc	# 26	27 - 33	34 - 40	41 - 45	∃ 46

Diepgaande manier van verwerken

De uitspraken waar het hier over gaat, vertegenwoordigen verschillende aspecten die kenmerkend zijn voor een diepgaande manier van verwerken. Centraal staat het zoeken naar verbanden binnen de studiestof en verbanden tussen de studiestof en de eigen voorkennis. Studenten die een diepte-verwerking hanteren proberen *relaties te leggen* tussen verschillende theorieën, tussen specifieke feiten en de grote lijn van een hoofdstuk of studieboek, tussen feiten en conclusies, tussen onderwerpen en conclusies uit verschillende artikelen of boeken, tussen de studiestof en kennis die ze al hebben, tussen onderwerpen die in verschillende cursussen worden behandeld, enz. Ook proberen ze zich een totaalbeeld van de studiestof te vormen door afzonderlijk behandelde onderwerpen samen te voegen, te *structureren* tot een samenhangend geheel. Een derde aspect is de *kritische* manier van studeren. Studenten die deze aanpak hanteren denken mee met de docenten of auteurs van een studieboek, komen op basis van feiten tot eigen interpretaties, gaan de logica na van gepresenteerde redeneringen en vormen zich een persoonlijke mening over de behandelde onderwerpen. Ze *besteden vooral aandacht aan* aspecten van de studiestof als relaties tussen leerstof-onderdelen, visies, conclusies, de grote lijn, de bedoeling en de algehele structuur.

Studie-advies

Een hoge score voor deze groep uitspraken wijst op een goede manier van studeren. Een studie in het hoger onderwijs vereist een actieve en diepgaande verwerking van de studiestof.

Lage scores duiden op een studie-aanpak waarbij de bovenbeschreven studie-activiteiten slechts in geringe mate worden gebruikt. Heeft u een lage score voor dit onderdeel, ga dan voor u zelf eens na hoe u de hiernaast genoemde activiteiten wat meer zou kunnen betrekken bij uw studie. Ze worden wat uitgebreider beschreven in de samenvatting op bladzijden 14 - 16. Zoeken naar relaties tussen onderdelen van de studiestof bevordert het inzicht in de samenhangen binnen het vakgebied. Structureren bevordert het overzicht over de grote lijn in de studiestof. Door te proberen nieuwe leerstof in verband te brengen met wat men al weet kan deze beter worden ingepast in het bestaande kennisbestand. Daarnaast leiden deze verwerkings-activiteiten ertoe dat studiestof gemakkelijker onthouden en weer opgeroepen kan worden. En door kritisch te studeren kunt u komen tot een afgewogen persoonlijk oordeel over de informatie die u wordt gepresenteerd.

Heeft u een gemiddelde score voor deze aanpak, ga dan nog eens na welke van de hiernaast genoemde activiteiten u weinig gebruikt en hoe u deze toch bij uw studie-aanpak zou kunnen betrekken. Komt deze gemiddelde score tot stand doordat u veel kritisch verwerkt en weinig relateert en structureert, pas dan op dat u niet te eigenwijs studeert. Een gefundeerd oordeel is vaak pas mogelijk op basis van een gedegen inzicht in en overzicht over de studiestof.

Stapsgewijze verwerking

Nr.	Uitspraak	Oordeel
Memoriseren en herhalen		
2.	Ik herhaal de belangrijkste onderdelen van de studiestof net zo lang tot ik ze uit mijn hoofd ken.	.....
7.	Rijtjes met kenmerken van een bepaald verschijnsel prent ik in mijn hoofd.	.....
9.	Ik zet de belangrijkste feiten op een rijtje en die leer ik dan uit mijn hoofd.	.....
26.	Definities leer ik zo letterlijk mogelijk van buiten.	.....
33.	Ik prent de betekenis van alle begrippen die ik niet ken stuk voor stuk in mijn hoofd.	.....
Analyseren		
1.	Ik werk een hoofdstuk van een studieboek punt voor punt af en bestudeer elk afgerond stukje apart.	.....
17.	Ik analyseer de afzonderlijke onderdelen van een theorie stap voor stap.	.....
23.	Ik begin pas aan een volgend hoofdstuk, als ik het hoofdstuk dat ik heb bestudeerd tot in detail beheers.	.....
40.	Details bestudeer ik grondig.	.....
45.	Ik analyseer de opeenvolgende stappen in een bewijsvoering één voor één.	.....
53.	Ik besteed vooral aandacht aan feiten, begrippen en oplossingsmethoden in een cursus.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 20	21 - 25	26 - 31	32 - 37	∃ 38
Soc	# 21	22 - 25	26 - 31	32 - 38	∃ 39

Gedetailleerde manier van verwerken

Kenmerkend voor de manier van studeren waarnaar deze groep uitspraken verwijst, is dat de onderdelen van het studiemateriaal afzonderlijk en achtereenvolgens worden verwerkt. Een student die deze aanpak hanteert bestudeert de studiestof *stapsgewijs*, punt voor punt, hoofdstuk voor hoofdstuk. Dit gebeurt grondig, met veel oog voor de details. Eén voor één worden afgeronde stukjes, de afzonderlijke onderdelen, de opeenvolgende stappen van een theorie, bewijsvoering of artikel *geanalyseerd*. Weinig aandacht wordt echter besteed aan de relaties tussen die onderdelen, die dan ook gescheiden van elkaar worden bestudeerd. De *aandacht is vooral gericht op* feitelijke informatie: details, begrippen, definities, formules, oplossingsmethoden, feiten, rijtjes met kenmerken, en dergelijke. Men probeert zoveel mogelijk van deze informatie te onthouden. De studie-activiteiten die daarvoor het meest gehanteerd worden zijn het *herhalen en memoriseren* van de studiestof.

Studie-advies

Parate kennis van belangrijke feiten is een onmisbaar onderdeel van elke studie in het hoger onderwijs. Scoort u laag op deze groep studie-activiteiten, overweeg dan of u de studiestof niet te globaal bestudeert. Voor een goed begrip van de studiestof kan het noodzakelijk zijn grondig en tot in detail te studeren. Ook zult u er niet aan ontkomen soms te memoriseren, bijvoorbeeld wanneer de samenhang moeilijk te ontdekken valt of op tentamens veel feitenkennis wordt gevraagd.

Heeft u een hoge score, overweeg dan eens of uw manier van verwerken van het studiemateriaal niet te gedetailleerd is. Ga in dat geval voor u zelf na van welke activiteiten die in de samenvatting op bladzijden 14 tot 16 zijn beschreven u nog geen gebruik maakt tijdens het studeren en onderzoek in hoeverre u hiermee uw studie-aanpak kunt uitbreiden. Bedenk in ieder geval dat van buiten leren bepaald niet de enige of meest aangewezen manier is om studiestof goed te onthouden: studie-activiteiten die gericht zijn op inzicht, begrip en toepassing maken het onthouden van waar het in de studiestof werkelijk om gaat vaak aanmerkelijk eenvoudiger. Leer alleen dingen uit uw hoofd als het ècht nodig is. Het "erin stampen" van een veelheid aan onsamenvangende feiten leidt er vaak toe dat u deze ook weer snel vergeet. Analyseren is een belangrijke studie-activiteit om ingewikkelde studiestof te ontleden en om zo de afzonderlijke onderdelen beter te begrijpen. Maar vergeet niet om na dit *ontbinden* van de studiestof in samenstellende elementen, deze elementen weer met elkaar te *verbinden*. Anders kan dit analyseren onttaarden in een over-gedetailleerde aanpak, waardoor u verdrinkt in de details en een onvoldoende overzicht over de stof opbouwt.

Heeft u een gemiddelde score voor dit onderdeel, kijk dan eens of deze tot stand is gekomen doordat u veel memoriseert en weinig analyseert. Is dit het geval, dan kan het wenselijk zijn om te proberen de stof ook eens wat grondiger te benaderen.

Concrete verwerking

Nr.	Uitspraak	Oordeel
Concretiseren en personaliseren		
3.	Ik gebruik wat ik door een cursus leer bij mijn activiteiten buiten de studie.	.....
14.	Ik probeer gebeurtenissen in de dagelijkse werkelijkheid te interpreteren met behulp van de kennis die ik door een cursus heb verworven.	.....
22.	Ik besteed vooral aandacht aan de praktisch bruikbare onderdelen van een cursus.	.....
48.	Met behulp van de theorie die in een cursus behandeld wordt bedenk ik oplossingen voor praktische problemen.	.....
52.	Ik denk aan zaken die ik ken uit eigen ervaring die samenhangen met de studiestof die ik bestudeer.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 10	11 - 13	14 - 16	17 - 19	≥ 20
Soc	# 10	11 - 13	14 - 16	17 - 19	≥ 20

Concrete manier van verwerken

Kenmerkend voor een concrete studie-aanpak is dat studiestof in verband gebracht wordt met de concrete, tastbare werkelijkheid. Studenten die het studiemateriaal op deze manier verwerken, proberen tot een goed begrip van de studiestof te komen door zich er concrete voorstellingen bij te vormen. Ze koppelen de leerstof aan eigen ervaringen en kennis uit de dagelijkse werkelijkheid, zoeken naar concrete voorbeelden, proberen een visuele voorstelling te maken bij betrekkelijk abstracte begrippen, zoeken naar praktische toepassingsmogelijkheden en vertalen kennis in een terminologie die aansluit bij hun eigen ervaring. Naast dit *concretiseren* van de studiestof wordt deze manier van verwerken gekenmerkt door de tendens om kennis en studiestof te *personaliseren*: tot persoonlijke kennis te maken. Studenten die op deze manier studeren proberen, buiten de directe studiecontext, gebruik te maken van wat zij leren door een cursus. Voorbeelden zijn: nieuw verworven kennis gebruiken om verschijnselen in de dagelijkse werkelijkheid beter te begrijpen; toepassen van wat bestudeerd is in het eigen leven, in vrije-tijd activiteiten of in de eigen manier van werken; en dergelijke. Een laatste aspect van deze concrete studie-aanpak is de neiging om *vooral aandacht te besteden aan* praktisch bruikbare informatie in de studiestof.

Studie-advies

In het algemeen is het gunstig om dat wat men leert, indien mogelijk, toe te passen in de praktijk. Op die manier verandert boeken-kennis in een meer persoonlijke kennis. Kennis die daadwerkelijk wordt gebruikt, laat zich gemakkelijker onthouden. Door studie-inhouden te verbinden met eigen ervaringen krijgt verworven kennis ook meer betekenis.

Een hoge score voor dit onderdeel vormt dan ook een indicatie voor een goede studie-aanpak. Als u een hoge score heeft, bedenk dan echter wel dat niet alle studiestof onmiddellijk praktisch bruikbaar hoeft te zijn. Soms blijkt pas later het praktische belang van bepaalde onderdelen. Zeker wanneer u bovendien een lage score heeft voor de diepte-verwerking, is het aan te bevelen om niet alleen aandacht te besteden aan verbanden tussen de studiestof en de concrete werkelijkheid, maar ook aan de verbanden binnen de studiestof zelf.

Bij een lage score kan het raadzaam zijn in uw studie wat meer aandacht te schenken aan mogelijke verbanden tussen de studiestof en de werkelijkheid waarop die leerstof betrekking heeft. Hoewel op het eerste gezicht sommige cursussen geen directe toepassingsmogelijkheden bieden, gaat elke cursus over aspecten van de wereld om ons heen en is het goed de studiestof te betrekken op deze werkelijkheid. Door de bovengenoemde activiteiten in uw manier van studeren in te passen en wat met verworven kennis te doen, maakt u zich de stof werkelijk *eigen*.

Heeft u een gemiddelde score, ga dan nog eens na of u sommige van de hiernaast genoemde activiteiten wellicht te weinig gebruikt bij het studeren en hoe u deze kunt betrekken bij uw studie-aanpak.

Samenvatting Verwerkings-activiteiten

Het verwerven van kennis en begrip van, inzicht in, kunde in het toepassen van, en overzicht over studiestof vereist een actieve en veelzijdige manier van verwerken. Een student die zich deze veelzijdige aanpak eigen heeft gemaakt, hanteert velerlei activiteiten om tot beheersing van de studiestof te komen. In een dergelijke aanpak passen de volgende verwerkings-activiteiten:

- * *Relateren*: zoeken naar verbanden tussen de verschillende onderdelen van de studiestof en tussen de informatie uit de studiestof en dat wat men uit andere bronnen weet. Voorbeelden zijn: zich afvragen hoe de deelonderwerpen van een studieboek samenhangen met de grote lijn ervan; nagaan wat de onderwerpen die in verschillende cursussen, boeken of artikelen worden behandeld met elkaar te maken hebben; uitzoeken wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen theorieën, visies, conclusies, formules, definities, oplossingsmethoden, enz. die worden behandeld; zich afvragen waarom bepaalde gegevens leiden tot bepaalde conclusies en oorzaken tot gevolgen; bedenken wat het verband is tussen voorbeelden die worden gegeven en het algemene principe of betoog; vergelijken van de cursusstof met wat men weet uit andere cursussen. Relateren bevordert het verwerven van inzicht in samenhangen tussen de verschillende onderdelen van de cursusstof en van een vakgebied, waardoor de studiestof ook gemakkelijker onthouden kan worden.
- * *Structureren*: samenbrengen van afzonderlijke onderdelen van de studiestof in een georganiseerd geheel en integreren van nieuwe kennis in reeds aanwezige kennis. Voorbeelden zijn: zichtbaar maken van de structuur van een hoofdstuk, boek of cursus in een overzichtelijk schema; maken van een beknopte samenvatting van een college; ordenen van de onderdelen van de studiestof onder overkoepelende principes of thema's; zoeken naar de structuur volgens welke een studietekst is opgebouwd, zoals feiten - argumenten - conclusies, principes - voorbeelden ervan, oorzaken - gevolgen, enz.; bedenken hoe specifieke feiten die een docent in een college geeft passen binnen de algehele bedoeling van een cursus; aantekeningen maken van de kernbegrippen en relaties ertussen. Structureren bevordert het verwerven van overzicht over de grote lijn van een artikel, hoofdstuk, boek, cursus of vakgebied. Daarnaast zorgt structureren ervoor dat nieuw verworven kennis wordt ingepast in het reeds bestaande kennisbestand, waardoor een georganiseerd geheel aan kennis ontstaat dat gemakkelijker te onthouden is.
- * *Analyseren*: stuk voor stuk onderzoeken van de verschillende aspecten die aan een probleem, gedachtengang of theorie zijn te onderscheiden. Voorbeelden zijn: grondig bestuderen van feiten en details; stap voor stap verwerken van de afzonderlijke onderdelen van de studiestof; een studieboek hoofdstuk voor hoofdstuk afwerken; een artikel paragraaf voor paragraaf afwerken; onderzoeken waaruit de opeenvolgende stappen van een theorie zijn opgebouwd. Door het opsplitsen van een groter geheel in zijn samenstellende onderdelen kan men meer vat krijgen op een ingewikkeld onderwerp en meer begrip van de afzonderlijke onderdelen.
- * *Concretiseren*: vertalen van de studiestof in termen van een meer concrete voorstelling. Voorbeelden zijn: bedenken van voorbeelden en toepassingen; nagaan wat de praktische consequentie van een formule of definitie is; proberen zich een abstracte

redenering concreet voor ogen te stellen; cursusstof in verband brengen met concrete gebeurtenissen uit de dagelijkse werkelijkheid; studiestof vergelijken met eigen ervaringen. Concretiseren maakt de studiestof aanschouwelijk, waardoor abstracte kennis meer betekenis krijgt, beter begrepen wordt en daardoor ook gemakkelijker te onthouden is. Het bevordert ook het verwerven van vaardigheid in het toepassen van kennis.

- * *Personaliseren*: maken van kennis tot een deel van zichzelf, waardoor de omringende sociale en psychologische wereld op een nieuwe en andere manier begrepen kan worden. Voorbeelden zijn: betrekken van de studiestof op de dagelijkse werkelijkheid en eigen ervaringen; toepassen van kennis, verworven door een cursus, in activiteiten buiten de studie; proberen nieuwe kennis te gebruiken om gebeurtenissen in wereld-van-nu te interpreteren; integreren van nieuwe kennis in wat uit eigen ervaring al bekend is. Door personaliseren gaat de stof meer leven, krijgt een meer persoonlijk belang, wordt daardoor ook beter begrepen en onthouden en verwerft men kunde in het gebruiken van wat wordt geleerd.
- * *Memoriseren en herhalen*: inprenten van afzonderlijke feiten en herhalen van studiestof. Voorbeelden zijn: uit het hoofd leren van definities, jaartallen, rijtjes met kenmerken van iets, formules, theorieën, conclusies, en dergelijke; studiestof net zo vaak herhalen tot deze uit het hoofd gereproduceerd kan worden. Door memoriseren kunnen zaken waartussen nauwelijks samenhang is te ontdekken of waar weinig aan te begrijpen valt, toch worden onthouden. Maar memoriseren is moeilijk en kost veel geheugenruimte. Gericht zijn op het ontdekken van samenhangen in de studiestof bevordert, dat zo veel mogelijk kennis afgeleid kan worden en niet van buiten geleerd hoeft te worden. Maar er zullen altijd onderdelen overblijven die uit het hoofd geleerd moeten worden. Door een oplossingsmethode herhaaldelijk toe te passen op verschillende problemen wordt vaardigheid opgebouwd in het hanteren van de methode. Door de hoofdzaken in de cursusstof na verloop van enige tijd nogmaals door te nemen, te herhalen worden deze beter onthouden.
- * *Kritisch verwerken*: meedenken met docenten en auteurs van studieboeken, een eigen inbreng hebben en niet zomaar alles accepteren van wat staat geschreven of wordt gezegd. Voorbeelden zijn: eigen conclusies trekken op basis van feiten en argumenten; kritisch volgen van de gedachtengang en conclusies van docenten of auteurs; nagaan of de conclusies in overeenstemming zijn met de feiten; eigen interpretaties vormen; zich vragen stellen bij de stof; verder denken over de theoretische gevolgen die aan conclusies kunnen worden verbonden; zelf zaken uitzoeken. Door een kritische manier van studeren krijgt de studiestof meer betekenis en kan men komen tot een persoonlijk oordeel over gepresenteerde informatie. Zich een gefundeerde mening kunnen vormen over de juistheid van conclusies, visies en interpretaties van anderen is tenslotte ook een belangrijke doelstelling van hoger onderwijs.
- * *Selecteren*: onderscheiden van hoofd- en bijzaken, van belangrijke en minder belangrijke onderdelen van de studiestof. Voorbeelden zijn: de aandacht vooral richten op bepaalde typen informatie in de studiestof, zoals feiten, formules en definities, of samenhangen, grote lijnen en conclusies, of praktisch bruikbare studiestof; bepaalde onderdelen van de studiestof slechts vluchtig doornemen, omdat het om reeds bekende of minder belangrijke zaken gaat, en andere onderdelen juist zeer

grondig bestuderen; markeren of onderstrepen van kerngedeelten; prioriteiten stellen: deze stof in ieder geval, vervolgens die onderdelen, en deze gedeelten alleen als er voldoende tijd over blijft. Door selecteren wordt de grote hoeveelheid studiemateriaal gereduceerd tot de belangrijkste zaken, die qua omvang ook beter te verwerken zijn.

Vaardigheid in studeren betekent onder meer het beheersen van deze studie-activiteiten. Door er gevarieerd gebruik van te maken kan uw aanpak winnen aan efficiëntie. Wanneer u sommige activiteiten nog niet toepast, probeer deze dan geleidelijk te betrekken bij uw manier van verwerken van studiestof. Op die manier bent u actief bezig met de stof en bouwt u samenhangende en betekenisvolle kennis op.

Profiel verwerkings-activiteiten

In het onderstaande schema kunt u uw score voor elk onderdeel aangeven. Door de punten met elkaar te verbinden ontstaat een profiel. Dit profiel geeft een inzicht in de manier waarop u momenteel de studiestof verwerkt. Het gaat in dit profiel vooral om de onderlinge verhouding tussen uw scores en minder om de absolute waarde van de scores.

Let vooral op uitschieters in het profiel: uitschieters naar boven en uitschieters naar beneden. Lees de studie-adviezen die bij die onderdelen horen nog eens aandachtig door en ga voor uzelf na in hoeverre de suggesties in uw geval zinvol zijn.

Verwerking	Profiel				
Diepte-verwerking	+	+	+	+	+
Stapsgewijze verwerking	+	+	+	+	+
Concrete verwerking	+	+	+	+	+
Score	1	2	3	4	5

A2. Sturings-activiteiten

Hoe kunnen studenten hun studeerprocessen sturen en coördineren? Welke activiteiten staan studenten ter beschikking om controle uit te oefenen over hun leervorderingen en beheersing van de studiestof? In het vorige onderdeel van de handleiding ging het over de verwerkings-activiteiten: welke activiteiten zijn nodig voor een veelzijdige verwerking van de studiestof? In dit onderdeel gaat het over de controle en sturing van die activiteiten.

Er zijn verschillen in de manier waarop controle uitgeoefend kan worden over studeerprocessen. De uitvoering van controle-activiteiten wordt ook wel aangeduid als "sturing van leerprocessen". Deze sturing kan van de student zelf uitgaan, maar kan ook in meerdere of mindere mate worden verricht door het onderwijs. Sommige mensen bepalen liever zelf hoe, wat en met welk doel zij studeren, terwijl anderen zich graag laten leiden door duidelijke aanwijzingen omtrent de aanpak van het studiemateriaal.

De uitspraken over de verschillende sturings-activiteiten zijn in drie groepen bij elkaar geplaatst. Bepaal weer uw persoonlijke score op elk van deze groepen door de omcirkelde cijfers uit de Inventaris Leerstijlen hier in te vullen en op te tellen.

Zelfsturing

Nr.	Uitspraak	Oordeel
Studeer-proces en -resultaat		
21.	Om mijn leervordering te toetsen probeer ik na het bestuderen van een studieboek de hoofdzaken ervan in eigen woorden te formuleren.	.....
24.	Als ik aan een nieuw hoofdstuk of artikel begin, denk ik eerst na over de manier waarop ik dat het best kan bestuderen.	.....
31.	Als ik moeite heb met een stuk studiestof, probeer ik te analyseren waarom dat moeilijk voor me is.	.....
36.	Om mijn leervordering te toetsen probeer ik een antwoord te formuleren op vragen over de studiestof die ik zelf bedenk.	.....
46.	Om te toetsen of ik de studiestof beheers, probeer ik andere voorbeelden en problemen te bedenken dan die in het studiemateriaal of door de docent worden gegeven.	.....
50.	Om mijn leervordering te toetsen probeer ik na een paragraaf de inhoud in mijn eigen woorden weer te geven.	.....
51.	Ik richt me bij het studeren ook op leerdoelen die niet door de docent worden gegeven, maar die ik mezelf stel.	.....
Studeer-inhoud		
16.	Ik bestudeer naast de tentamenstof ook andere literatuur die met de cursusinhoud te maken heeft.	.....
28.	Ik doe meer dan wat van me wordt gevraagd in een cursus.	.....
42.	Ik voeg uit andere bronnen iets aan de studiestof toe.	.....
54.	Als ik een stuk studietekst niet goed begrijp, zoek ik er andere literatuur bij over dat onderwerp.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 18	19 - 23	24 - 30	31 - 35	∃ 36
Soc	# 17	18 - 22	23 - 28	29 - 35	∃ 36

Controle door de student zelf

De uitspraken waar het hier over gaat, verwijzen naar activiteiten die studenten kunnen ondernemen om controle uit te oefenen over hun leerprocessen. Deze zelfsturing heeft zowel betrekking op het *proces en de resultaten* van het bestuderen van het studiemateriaal, als op de *inhoud* van wat wordt bestudeerd. Voorbeelden van dergelijke sturingsactiviteiten zijn: oriënteren op geschikte verwerkingsactiviteiten voor een stuk studiestof; plannen van leeractiviteiten, leerdoelen en leerinhouden; toetsen van de bereikte leerresultaten; bijstellen van de studiestrategie als zich moeilijkheden voordoen; en evalueren van de eindresultaten. Studenten die op deze manier studeren willen zich niet beperken tot een standaard-aanpak, maar maken afhankelijk van de eigen doelstelling en de aard van het studiemateriaal wisselend gebruik van verschillende verwerkingsactiviteiten. Ze streven ook eigen leerdoelen na, doen meer dan direct van hen wordt verlangd en verdiepen zich ook in literatuur over de cursusonderwerpen die niet tot het verplichte aanbod behoort.

Studie-advies

Een hoge score betekent een grote mate van zelfstandigheid in de sturing van uw eigen leerprocessen. Een dergelijke studie-vaardigheid is van groot belang voor het volgen van een universitaire studie.

Een lage score geeft aan dat u in geringe mate zelf uw studeren stuurt en controleert. Het is echter van belang uiteindelijk zelf uw leerdoelen en studie-aanpak te kunnen bepalen en eigenmachtig uw leerprocessen te sturen en controleren. Indien u een lage score heeft, ga dan eens na hoe u meer gebruik zou kunnen maken van de sturingsactiviteiten die in de samenvatting op pag. 24 - 26 worden beschreven. Hoe u een studietaak het best kunt aanpakken hangt af van een aantal omstandigheden. Zelfsturing bij het studeren betekent dat u uw verwerkings-activiteiten flexibel afstemt op deze omstandigheden en tijdens het studeren controle uitoefent over het verloop en de resultaten van uw leerproces. Deze omstandigheden variëren: elke studietaak heeft zijn eigen specifieke kenmerken; de leerdoelen waarmee u een tekst of college-aantekeningen bestudeert kunnen variëren; van sommige onderwerpen weet u al veel, van andere niet; soms heeft u veel tijd beschikbaar, soms weinig; soms wordt vooral op inzicht getoetst in tentamens, soms op feitenkennis en soms op vaardigheid in het toepassen van verworven kennis. Iedere studietaak op dezelfde manier aanpakken is dan ook niet de meest efficiënte manier van werken. Het flexibel hanteren van verschillende activiteiten om stof te verwerken vormt de kern van vaardigheid in studeren. Belangrijk daarbij is ook dat u zich niet altijd beperkt tot alleen de verplichte tentamenstof, maar ook andere bronnen raadpleegt als dat nodig is.

Heeft u een gemiddelde score voor zelfsturing, kijk dan nog eens of er bij de hiernaast en in de samenvatting beschreven sturingsactiviteiten bepaalde bij zijn die u niet of nauwelijks gebruikt en probeer die ook eens uit. Komt uw gemiddelde score tot stand door een relatief hoge som op de onderste groep uitspraken (studeer-inhoud) en een relatief lage op de bovenste groep, pas er dan voor op dat u niet te veel afdwaalt van de eigenlijke studiestof. Scoort u juist laag op zelfsturing van de studeer-inhoud, bedenk dan dat het studiemateriaal niet de enige bron is om uit te leren over de cursusonderwerpen.

Externe sturing

Nr.	Uitspraak	Oordeel
Studeer-proces		
4.	Wanneer er vragen of opgaven in een studieboek voorkomen, werk ik die helemaal uit op het moment dat ik ze tegenkom onder het studeren.	.....
5.	Ik bestudeer alle studiestof op dezelfde manier.	.....
18.	Ik leer alles precies zoals het in de studieboeken staat.	.....
32.	Ik studeer volgens de aanwijzingen die in het studiemateriaal staan of door de docent worden gegeven.	.....
38.	Ik bestudeer de studiestof in de volgorde waarin die in een cursus wordt behandeld.	.....
47.	Ik gebruik de aanwijzingen en cursusdoelen die de docent geeft om precies te weten waar ik naar toe moet.	.....
Studeer-resultaat		
11.	Ik ervaar de inleidingen, doelstellingen, aanwijzingen, opgaven en toetsvragen die de docent geeft als een onmisbare houvast bij mijn studeren.	.....
12.	Ik toets mijn leervordering uitsluitend door het maken van de vragen, opgaven en oefeningen die door de docent of in het studieboek worden gegeven.	.....
30.	Als ik de vragen die in het boek of door de docent worden gesteld goed kan beantwoorden, besluit ik dat ik de studiestof goed beheers.	.....
44.	Ik oefen mezelf bij opgaven grondig in het toepassen van de methoden die in een cursus worden behandeld.	.....
55.	Als ik alle opgaven kan maken die in het studiemateriaal staan of door de docent worden gegeven, besluit ik dat ik de stof goed beheers.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 25	26 - 30	31 - 35	36 - 39	≥ 40
Soc	# 28	29 - 32	33 - 37	38 - 42	≥ 43

Controle door het onderwijs

Deze tweede groep uitspraken verwijst naar de mogelijkheid die het onderwijs heeft om leerprocessen van studenten te sturen. Externe sturing houdt in dat studenten zich bij hun studeren vooral laten leiden door een externe bron, zoals de docenten of de sturingsonderdelen die in sommige studieboeken zijn verwerkt. Inleidingen, leerdoelen, studieaanwijzingen, opgaven, vragen, oefeningen en toetsvragen kunnen de studenten aanzetten tot bepaalde verwerkingsactiviteiten en de sturing van het leren voor hen verrichten. De controle over de studie-activiteiten ligt dan niet in handen van de student zelf, maar in die van de docenten of samenstellers van het studiemateriaal. In dit geval geven de docenten of de auteurs van studieboeken aan op welke wijze de studiestof het best verwerkt kan worden en hoe die verwerking het best kan worden gestuurd.

De eerste zes uitspraken op de vorige bladzijde hebben vooral betrekking op de manier waarop studenten hun *studeer-proces* vormgeven en de wijze waarop docenten of auteurs hen daarbij kunnen helpen: het oriënteren op een studietaak, het plannen van een verwerkingsstrategie en het bijsturen van hun leerproces tijdens de bestudering van het studiemateriaal. De onderste vijf uitspraken betreffen de houvast die studenten in het algemeen ervaren aan de sturing door docenten of auteurs, en de wijze waarop zij studenten kunnen helpen bij het bewaken, toetsen en evalueren van hun *studieresultaten* in het bijzonder.

Studie-advies

Een hoge score voor deze groep uitspraken duidt op een sterke mate van externe sturing. Studeren is bepaald geen eenvoudige opgave en het kan dan ook prettig zijn als docenten en auteurs van studieboeken voldoende aanwijzingen geven om tot een goed begrip van de studiestof te komen. Onzekerheid over wat belangrijk is, over hoe een omvangrijke hoeveelheid leerstof het best aangepakt kan worden en over de gewenste mate van beheersing, kan voor een belangrijk deel worden weggenomen door duidelijke studie-aanwijzingen.

Sommige docenten en auteurs geven veel studie-aanwijzingen, andere weinig. Studeren in het hoger onderwijs houdt ook in, leren zich geheel zelfstandig te verdiepen in een nieuw onderwerp. Heeft u een hoge score op externe sturing, probeer dan tijdens uw studie geleidelijk te leren zelf controle uit te oefenen over uw leerprocessen. Het is daarom verstandig de aanwijzingen die docenten en auteurs geven niet alleen op te vatten als opdrachten waaraan voldaan moet worden, maar vooral ook als voorbeelden van een bepaalde manier van studeren. Die manier van studeren kunt u zich geleidelijk proberen eigen te maken. Probeer zelf ook eens leerdoelen, opgaven en toetsvragen te bedenken, blader een studieboek eens oriënterend door als introductie op de werkelijke bestudering en probeer eens wat variatie aan te brengen in de manier waarop u de studiestof bestudeert. Bedenk dat de vragen, opgaven en toetsen die door docenten of in boeken worden gegeven nooit alles kunnen bevragen wat belangrijk is. Welke controlemogelijkheden u ten dienste staan om richting te geven aan uw studieprocessen is overzichtelijk in de samenvatting aan het einde van dit onderdeel vermeld.

Stuurloos

Nr.	Uitspraak	Oordeel
8.	Ik realiseer me, dat het mij niet duidelijk is wat ik moet onthouden en wat niet.	.....
15.	Ik constateer dat ik moeite heb met het verwerken van een grote hoeveelheid studiestof.	.....
20.	Ik constateer dat ik het moeilijk vind om vast te stellen of ik de studiestof voldoende beheers.	.....
27.	Ik merk dat de doelstellingen van de cursus te globaal voor me zijn om er een goed houvast aan te hebben.	.....
37.	Ik merk dat ik de studeeraanwijzingen die worden gegeven niet zo duidelijk vind.	.....
41.	Ik merk dat ik iemand mis op wie ik terug kan vallen bij moeilijkheden.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 9	10 - 11	12 - 15	16 - 20	∃ 21
Soc	# 10	11 - 12	13 - 15	16 - 18	∃ 19

Ontbreken van controle

Dat het sturen van de eigen leerprocessen geen eenvoudige zaak is, komt tot uiting in de derde groep uitspraken. Al deze uitspraken hebben betrekking op het observeren van moeilijkheden met de sturing van de eigen studeerprocessen. De aanwijzingen die docenten of samenstellers van studiemateriaal geven zijn bedoeld als hulp bij het studeren. Maar niet in alle gevallen blijkt die hulp voldoende. Het kan toch lastig zijn voor studenten om te bepalen wat onthouden moet worden, om zo'n grote hoeveelheid studiestof te verwerken, om hun eigen leervorderingen goed te beoordelen of om naar concrete leerdoelen toe te werken. Sommige studenten maken nauwelijks gebruik van de aanwijzingen die worden gegeven, omdat ze het moeilijk vinden om er achter te komen wat er precies mee wordt bedoeld. Deze studenten hebben een duidelijke behoefte aan meer specifieke richtlijnen en aan meer begeleiding en ondersteuning door anderen.

Studie-advies

Studeren in het hoger onderwijs is niet eenvoudig en vereist een andere aanpak dan u in het voortgezet onderwijs gewend was. Wanneer u een hoge score voor deze groep uitspraken heeft, neem dan de samenvatting aan het einde van dit onderdeel nog eens goed door. Daarin worden suggesties gegeven over welke activiteiten u kunt gebruiken om meer greep te krijgen op uw studeren. Bestudeer ook de verwerkings-activiteiten nog eens grondig die in de samenvatting van het vorige onderdeel worden beschreven. Door gebruik te maken van een meer gevarieerd scala aan studie-activiteiten kan uw aanpak winnen aan efficiëntie. Het gevolg daarvan kan zijn dat u met meer plezier en in minder tijd betere studieresultaten kunt behalen. Begin niet met meerdere activiteiten tegelijk, maar tracht ze geleidelijk te integreren in uw manier van studeren. Teveel ineens willen veranderen loopt niet zelden op teleurstellingen uit. In de lijst met aanbevolen literatuur, achter in deze handleiding, worden een aantal goed leesbare boekjes beschreven over verschillende studiemethoden.

In het geval van een hoge score kan het ook raadzaam zijn samen met een docent of studie-adviseur te zoeken naar een oplossing voor de problemen die de studiestof bij u oproept. Wellicht kan zo'n gesprek wat meer duidelijkheid geven over de studeeraanwijzingen die door docenten en auteurs worden gegeven en over het soort vragen dat op tentamens wordt gesteld. Het kan ook zijn dat samenwerking met medestudenten meer sturing aan uw studie-activiteiten kan geven. Het houvast dat een studiewerkgroep biedt, kan een belangrijke bijdrage betekenen voor de ontwikkeling van geschikte studievaardigheden. Het laatste onderdeel van de handleiding gaat onder meer in op de betekenis van samenwerking in studieverband.

Samenvatting Sturings-activiteiten

Doelgericht studeren vereist het uitoefenen van controle over het verloop van studieprocessen. Deze controle of sturing kan zowel worden verricht door docenten of auteurs van studieboeken als door studenten zelf. Studenten die zich een zelfgestuurde werkwijze eigen hebben gemaakt, hanteren velerlei activiteiten om hun studieproces te controleren. In een dergelijke aanpak passen de volgende sturings-activiteiten:

- * *Oriënteren*: voorbereiden van het studeren door zich een globaal beeld te vormen van een aantal aspecten van de studietaak. Het is belangrijk eerst over een aantal dingen na te denken alvorens met lezen of grondig bestuderen te beginnen. Bijvoorbeeld: hoe moeilijk is de stof?; hoeveel is het en hoeveel tijd kost me dat?; is er een duidelijke structuur in de studiestof te herkennen?; welke leerdoelen zijn mogelijk en welke worden er gegeven?; wordt op het tentamen vooral getoetst op kennis van specifieke feiten, inzicht, toepassing, of op al deze typen leerresultaten? (hierover kunnen bijvoorbeeld docenten of tentamens van voorgaande gelegenheden helderheid verschaffen); wat weet ik er al van?; hoeveel tijd heb ik beschikbaar en op welke tijdstippen?; hoe belangrijk is dit hoofdstuk; welke studie-activiteiten kan ik het best gebruiken bij dit studie-onderdeel?; enz. Oriënteren op een studietaak levert de informatie op die nodig is om te bepalen op welke manier men het best te werk kan gaan bij het studeren.
- * *Plannen*: het vaststellen van een studieplan op basis van de informatie die de oriëntering oplevert. Voorbeelden zijn: vaststellen van de precieze studiestof (naast de cursusstof kan dit ook andere literatuur zijn, bijvoorbeeld bij geringe voorkennis); bepalen van de volgorde van bestudering van de verschillende onderdelen; besluiten welke leerdoelen je wilt bereiken; bepalen welke studie-activiteiten daarvoor gebruikt zullen worden; beslissen hoeveel tijd aan elk onderdeel besteed zal worden; plannen op welke tijden en hoeveel uren per week gestudeerd zal worden; vaststellen van de datum waarop tentamen gedaan zal worden; opstellen van een tijdschema voor het bestuderen van de verschillende cursusonderdelen; enz. Plannen maakt het mogelijk doelgericht en zo efficiënt mogelijk toe te werken naar de studieresultaten die je wilt bereiken.
- * *Proces bewaken*: in de gaten houden of het studieproces verloopt zoals men zich dat had voorgesteld. Bijvoorbeeld: verloopt alles volgens planning?; maak ik de gewenste vorderingen?; begrijp ik alles goed?; heb ik moeite met bepaalde onderdelen, of met de hele cursusstof?; welke onderdelen precies vind ik moeilijk en welke gemakkelijk?; heb ik nog overzicht?; blijf ik niet te lang steken bij een bepaald onderdeel?; besteed ik op een evenwichtige manier aandacht aan de belangrijkste onderdelen?; zit ik nog op schema?; leiden de studie-activiteiten die ik gebruik ook tot de leerresultaten die ik wil bereiken?; enz. Proces bewaken, ofwel het observeren van het verloop van het studieproces, levert de informatie op waarop de verdere sturing van het studieproces gebaseerd kan worden.
- * *Toetsen*: controleren of men de studiestof voldoende begrijpt, kan onthouden, kan toepassen, of men voldoende inzicht en overzicht heeft, e.d. Voorbeelden zijn: in eigen woorden samenvatten van de inhoud van een studieboek, hoofdstuk of paragraaf; beantwoorden van vragen die men zichzelf stelt over de studiestof; de hoofdlijn van een artikel of boek uit het hoofd in schematische vorm proberen weer te geven; definities, formules, feiten en kenmerken uit het hoofd proberen te

reproducieren; problemen en opgaven bedenken en die proberen op te lossen; opgaven en toetsvragen maken, en problemen oplossen die door de docent worden gegeven; enz. Toetsen levert informatie op over de mate waarin men de gewenste leerdoelen of tussendoelen heeft bereikt. Ook dit is belangrijke informatie die gebruikt kan worden voor de verdere sturing van het studieproces.

- * *Diagnostiseren*: het vaststellen van hiaten in de beheersing van de studiestof en het onderzoeken van mogelijke oorzaken voor het niet (snel genoeg) bereiken van de beoogde leerdoelen. De oorzaken kunnen bijvoorbeeld worden gezocht in: de gebruikte studie-activiteiten (zoals: memoriseren leidde niet tot inzicht); de aard van de studietaak (zoals: moeilijk, saai, slecht uitgelegd); kenmerken van zichzelf (zoals: onvoldoende voorkennis, gebrek aan interesse, te weinig zelfdiscipline); aspecten van de situatie (zoals: te weinig tijd gehad, te veel lawaai in de huiskamer, te veel feestjes bezocht); kenmerken van de planning (zoals: onrealistisch veel hooi op de vork genomen); enz. Het is belangrijk om na te gaan waarom bepaalde studiestof problemen geeft. Diagnostiseren levert de informatie op die nodig is om te bepalen wáár de oplossingen gezocht moeten worden. In plaats van iets voor de zoveelste keer opnieuw te gaan lezen, kan het zinvoller zijn om de stof op een andere manier te benaderen. Je moet dan echter wel over aanwijzingen beschikken voor een andere aanpak. Vandaar dat een bezinning op de mogelijke oorzaken van hiaten in de kennis belangrijk is.
- * *Bijsturen*: veranderingen aanbrengen in het oorspronkelijke studieplan. Op basis van de informatie die bewakende, toetsende en diagnostische activiteiten opleveren kan een heroriëntatie op de studietaak en bijsturing van het studieproces nodig zijn. Voorbeelden zijn: andere (minder omvattende) leerdoelen kiezen; andere studie-activiteiten uitproberen; aan bepaalde onderdelen van de studiestof extra aandacht schenken; andere literatuur over de cursusonderwerpen erbij nemen; de eigen voorkennis bijspijkeren; meer tijd besteden aan studeren; een rustige studeerhoek inrichten; meer tijd uittrekken per hoofdstuk; het tijdschema voor de bestudering van de verschillende studie-onderdelen aanpassen; de tentamendatum opschuiven; enz. Omdat studeren zelden helemaal volgens een aanvankelijk gemaakte planning verloopt, is het belangrijk om regelmatig bij te sturen. Anders zit het gevaar erin dat, wanneer de oorspronkelijke planning te ver af gaat wijken van de realiteit, het studeren steeds minder doelgericht en efficiënt en steeds stuurlozer gebeurt.
- * *Evalueren*: beoordelen in hoeverre de uiteindelijke studieresultaten overeenstemmen met de beoogde leerdoelen en in hoeverre het studieproces verlopen is zoals men zich dat had voorgesteld. Beheers ik de studiestof nu na bestudering op een voldoende niveau? Om dit na te gaan kan men bijvoorbeeld: proeftentamens maken; tentamens van voorgaande gelegenheden maken; voor zichzelf vragen bedenken en proberen te beantwoorden; zich laten 'overhoren' door bijvoorbeeld medestudenten; de hoofdzaken van een cursus in eigen woorden proberen weer te geven; de opgaven en toetsvragen die in het studiemateriaal staan nog eens maken; enz. Door evalueren kan men zich een realistisch beeld vormen van de mate waarin men de studiestof onder de knie heeft. Hieruit kan soms blijken dat bepaalde onderdelen van de cursusstof niet voldoende worden beheerst en nog eens extra bestudeerd moeten worden.
- * *Reflecteren*: overdenken van wat er tijdens het studeren allemaal heeft plaatsgevonden

en nadenken over leren, studeren, samenwerking met medestudenten, de taakverdeling tussen student en docent, e.d. in het algemeen. Het gaat hierbij om vragen als: hoe ben ik te werk gegaan?; welke studie-activiteiten heb ik gebruikt?; heb ik die studie-activiteiten op de juiste wijze gebruikt?; hoe ben ik omgegaan met moeilijkheden die zich voordeden?; welke studie-activiteiten zou ik volgende keer eens kunnen uitproberen?; welke vormen van leren en studeren zijn er mogelijk?; hoe kan ik bepaalde studietaken nog anders aanpakken?; is het zinvol voor mij om met medestudenten samen te werken?; wat zijn mijn taken bij het studeren en wat zijn de taken van de docenten?; enz. Door na te denken over het verloop van een studieproces en over meer algemene vragen over leren en studeren ontstaat geleidelijk meer inzicht in de eigen studie-aanpak en in andere mogelijke manieren van studeren. Deze kennis en inzichten kunnen dan worden gebruikt bij het vormgeven van toekomstige studieprocessen. Wanneer men zich bewust is van de eigen en andere mogelijke manieren van studeren, wordt het beter mogelijk de eigen studie-aanpak af te stemmen op de kenmerken van verschillende studietaken en rekening te houden een aantal andere belangrijke aspecten zoals beschikbare studietijd, voorkennis en persoonlijke doelstellingen.

Vaardigheid in studeren betekent onder meer het beheersen van deze studie-activiteiten. Door er gebruik van te maken kan uw aanpak doelgerichter worden. Wanneer u sommige activiteiten nog niet toepast, probeer deze dan geleidelijk te betrekken bij de manier waarop u uw verwerking van studiestof stuurt. Op die manier studeert u actief en werkt u op doelgerichte wijze aan het bereiken van de leerresultaten die u waardevol vindt.

Profiel sturings-activiteiten

In het schema kunt u uw studieprofiel weergeven voor het onderdeel sturings-activiteiten. Let op de uitschieters in het profiel en lees het betreffende studie-advies nog eens aandachtig door.

Sturing	Profiel				
Zelfsturing	+	+	+	+	+
Externe sturing	+	+	+	+	+
Stuurloos	+	+	+	+	+
Score	1	2	3	4	5

Deel

B**B1. Studie-motieven**

—

Er kunnen vele redenen zijn om te studeren. De een kan beginnen met een studie om na het behalen van het diploma een bepaald beroep uit te kunnen oefenen, terwijl iemand anders zich puur voor zijn genoegen kan verdiepen in datzelfde vakgebied. Vaak zal het echter zo zijn dat er meerdere motieven zijn om met een studie te beginnen. Dit onderdeel van de handleiding wil uw studie-motieven, uw verwachtingen, uw doelstellingen en uw houding ten opzichte van uw studie helpen te verduidelijken. Het belangrijkste doel hiervan is u te wijzen op samenhangen tussen een bepaald studiemotief en de tendens bepaalde studie-activiteiten te gebruiken. Deze studie-activiteiten worden uitgebreider besproken in deel A van deze handleiding, met name in de samenvattingen op bladzijden 14 - 16 en 24 - 26.

De uitspraken over studiemotieven zijn in vijf groepen bij elkaar geplaatst. De uitspraken binnen zo'n groep blijken vaak samen te gaan. Bepaal uw persoonlijke score op elk van de vijf groepen uitspraken door de omcirkelde cijfers uit de Inventaris Leerstijlen hier in te vullen en op te tellen.

Certificaat-gericht

Nr.	Uitspraak	Oordeel
60.	Ik streef ernaar om hoge studieprestaties te leveren.	.....
63.	Mijn belangrijkste doel bij deze studie is om tentamens te behalen.	.....
68.	Het gaat er mij bij deze studie om cijfers bij elkaar te sparen voor een diploma.	.....
70.	Ik studeer vooral om te slagen voor het tentamen.	.....
80.	Schriftelijke bewijzen van het slagen voor tentamens vertegenwoordigen voor mij een waarde op zich.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 10	11 - 13	14 - 16	17 - 18	∃ 19
Soc	# 10	11 - 13	14 - 17	18 - 19	∃ 20

Studeren voor tentamenbriefjes

Dit studiemotief heeft te maken met het belang dat gehecht wordt aan het behalen van "tentamenbriefjes" en het uiteindelijke diploma. Studenten met dit motief zijn uit op goede cijfers. Ze studeren vooral om te slagen voor tentamens en daardoor studiepunten en certificaten te behalen. Men wil resultaten zien en liefst in termen van afgeronde cursussen. Het bezitten van tentamenbriefjes, het propedeutisch diploma en de doctoraalbul vormt een waarde op zich. Het 'papiertje' is weliswaar klein en nietig maar vormt toch het uiteindelijke bewijs van langdurige inzet voor de studie.

Studieadvies

Een certificaat-gerichte studiehouding gaat in veel gevallen samen met een bepaalde manier van studeren. Studenten met dit motief zijn vaak bereid veel moeite te doen voor een tentamenbriefje. Ze richten zich vooral op de eisen die in de cursus worden gesteld en bestuderen met name die stof waarvan ze verwachten dat die op een tentamen gevraagd zal worden. Een hoge score voor deze groep uitspraken gaat vaak samen met de neiging het studiemateriaal op een gedetailleerde, stapsgewijze manier te verwerken en zich vooral te laten leiden door de studeer-aanwijzingen die door docenten of samenstellers van studiemateriaal worden gegeven.

Heeft u een hoge score voor deze groep uitspraken, pas dan op dat u het studiemateriaal niet te gedetailleerd verwerkt en niet te veel van buiten leert. Het gevaar kan ontstaan dat de onderdelen van de studiestof te veel los van elkaar worden bestudeerd en te weinig aandacht wordt besteed aan de samenhangen tussen de verschillende studieonderwerpen. Juist het zoeken naar verbanden binnen de studiestof, het weergeven van de structuur van de cursusstof in overzichten, schema's en samenvattingen, het kritisch verwerken van het studiemateriaal en het zoeken naar samenhangen tussen de cursusstof en de concrete werkelijkheid zijn studie-activiteiten die voorkómen dat eenmaal verworven kennis snel weer weg zakt. Ook het bestuderen van zaken buiten de verplichte tentamenstof kan soms heel verhelderend werken. Proberen zelf controle uit te oefenen over uw studeerprocessen kan er toe leiden dat u de studeer-aanwijzingen van docenten en auteurs van studieboeken geleidelijk aan minder nodig heeft. Verlies vooral dergelijke studie-activiteiten niet uit het oog.

Heeft u een lage score voor deze groep uitspraken, kijk dan uit dat u het studiemateriaal niet te globaal verwerkt. Heel weinig waarde hechten aan het slagen voor tentamens kan ertoe leiden dat u vooral de stukken uit het studiemateriaal bestudeert die u interessant vindt en andere stukken alleen oppervlakkig en globaal bestudeert. Voor een volledig begrip van de studiestof is dit niet bevorderlijk.

Beroeps-gericht

Nr.	Uitspraak	Oordeel
56.	Als ik kan kiezen volg ik vooral die cursussen die me nuttig lijken voor mijn huidige of toekomstige beroep.	.....
62.	Ik heb deze studierichting gekozen omdat het werk dat ik ermee kan doen mij enorm interesseert.	.....
67.	Voor het soort werk dat ik wil moet ik in het hoger onderwijs gestudeerd hebben.	.....
71.	Mijn belangrijkste doel bij deze studie is om mezelf voor te bereiden op de uitoefening van een beroep.	.....
73.	Ik wil door deze studie vooral vakbekwaamheid verwerven.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 15	16 - 18	19 - 20	21 - 22	∃ 23
Soc	# 13	14 - 16	17 - 19	20 - 21	∃ 22

Studeren voor een beroep

Dit tweede studiemotief verwijst naar het belang van studeren als voorbereiding op de uitoefening van een beroep. Het verwerven van vakbekwaamheid in dit beroep is dan ook een belangrijk doel. De studie wordt vooral gevolgd met het oog op een baan. Het volgen van een universitaire studie kan dan een belangrijke of noodzakelijke stap zijn. De studierichting wordt gekozen omdat die boeiende arbeidsmogelijkheden biedt. In het doctoraalprogramma valt de keuze vooral op die cursussen die van belang lijken voor de uitoefening van de huidige of toekomstige functie.

Studie-advies

Een beroepsgerichte studiemotivatie gaat vaak samen met een concrete manier van verwerken van de studiestof. Beroepsgerichte studenten zoeken wat vaker dan anderen naar relaties tussen de studiestof en de (beroeps)praktijk en proberen kennis tot persoonlijke kennis te maken door, buiten de directe studiecontext, gebruik te maken van wat ze leren door een cursus. Doorgaans besteden ze vooral aandacht aan direct toepasbare kennis en andere praktisch nuttige onderdelen van de studie.

Bij een hoge score voor deze studiemotivatie bestaat het risico dat de meer theoretische onderdelen, die voor een goed begrip van de studiestof als geheel toch belangrijk zijn, soms over het hoofd worden gezien. De concentratie op voor de praktijk relevante onderwerpen kan eenzijdigheid in de hand werken. Voor een vlotte voortgang van de studie kan het belangrijk zijn ook aandacht te besteden aan de meer algemene en theoretische studie-onderdelen. Om het overzicht over de leerstof te behouden dient men voldoende oog te hebben voor de grote lijn: waar willen de auteurs naar toe, welke gedachtengang proberen zij duidelijk te maken, tot welke conclusies leiden de verschillende onderdelen? Niet alle studiestof hoeft onmiddellijk praktisch bruikbaar te zijn. De uitdrukking "niets is zo praktisch als een goede theorie" gaat vaak op in de beroepspraktijk van universitair opgeleiden. Om nuttige praktische toepassingen te kunnen bedenken is een gedegen theoretisch inzicht vaak noodzakelijk.

Bij een lage score voor deze groep uitspraken geldt het omgekeerde. Ook al studeert u niet, of nog niet, als voorbereiding op een bepaald beroep, bedenk toch dat het zoeken naar samenhangen tussen de studiestof en de concrete werkelijkheid bijdraagt tot een vollediger begrip van en inzicht in de studiestof.

Test-gericht

Nr.	Uitspraak	Oordeel
58.	Ik wil voor mezelf bewijzen dat ik een studie in het hoger onderwijs aankan.	.....
61.	Ik wil anderen laten zien, dat ik in staat ben hoger onderwijs met succes te volgen.	.....
64.	Dat ik voor hoger onderwijs heb gekozen is voor mij een uitdaging.	.....
72.	Ik wil erachter proberen te komen wat mijn kwaliteiten zijn, wat ik kan en wat ik niet kan.	.....
77.	Ik wil voor mezelf uittesten of ik een studie in het hoger onderwijs aankan.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 7	8 - 10	11 - 15	16 - 19	∃ 20
Soc	# 8	9 - 11	12 - 15	16 - 19	∃ 20

Studeren als uitdaging

Het bewijzen wat men waard is, speelt een belangrijke rol bij deze groep uitspraken. Studenten met deze studiehouding zijn in belangrijke mate gericht op het onderzoeken, het testen en bewijzen van hun capaciteiten. Ze willen zichzelf (of anderen) laten zien dat ze zijn opgewassen tegen een studie in het hoger onderwijs. Juist de keuze voor een opleiding op dit niveau vormt een uitdaging. Men weet dat de opleiding zwaar is, maar men kiest daar ook duidelijk voor. Door te studeren leer je iets over je zelf: je komt er achter wat je wel kunt, maar ook wat je niet (of niet goed) kunt.

Studie-advies

Mensen met een hoge score voor dit studiemotief hechten doorgaans een grote waarde aan het slagen voor tentamens. Goede studieresultaten vormen een duidelijke bevestiging van het eigen kunnen. Dergelijke ervaringen versterken het zelfvertrouwen en betekenen een extra stimulans om door te zetten. Een sterke testgerichtheid kan doorslaan in een aanpak van de studie, waarbij men zich vrijwel geheel laat leiden door de aanwijzingen die docenten of samenstellers van studiemateriaal geven (externe sturing). Studenten met een sterke testgerichte studiehouding zijn ook eerder geneigd veel feitelijke informatie uit de studiestof van buiten te leren en de onderdelen van het cursusmateriaal achtereenvolgens en onafhankelijk van elkaar te analyseren (een stapsgewijze, gedetailleerde verwerking).

Heeft u een hoge score voor dit onderdeel, bedenk dan dat het uittesten van uw eigen capaciteiten niet automatisch hoeft te betekenen dat u zich uitsluitend richt op het kunnen reproduceren van de informatie in het studiemateriaal. Juist door de studiestof ook kritisch te benaderen, samenhangen te zoeken en de studiestof te structureren in een overzichtelijk geheel bewijst u opgewassen te zijn tegen de eisen van een universitaire studie. Probeer de grote lijn van een hoofdstuk weer te geven; tracht u een beeld te vormen van de betekenis van formules, definities, en dergelijke; ga na of u op basis van de feiten uit de studiestof tot dezelfde conclusies komt als de docenten of auteurs. Wanneer er voldoende studeer-aanwijzingen worden gegeven, levert externe sturing nog weinig problemen op. Maar wanneer die aanwijzingen in de loop van de studie verminderen of geheel gaan ontbreken, kunnen moeilijkheden ontstaan. Daarom is het ook aan te bevelen zelf eens leerdoelen en toetsvragen te bedenken en na te gaan hoe u een hoofdstuk het best kunt aanpakken, los van de gegeven aanwijzingen. Het kan ook belangrijk zijn om zelf aanvullende literatuur op te zoeken, vaktijdschriften door te bladeren of u op een andere wijze te verdiepen in zaken buiten de verplichte studiestof.

Persoonlijk geïnteresseerd

Nr.	Uitspraak	Oordeel
57.	Ik doe deze studie uit pure belangstelling voor de onderwerpen die worden behandeld.	.....
65.	Mijn studie is alleen maar bedoeld om mezelf te verrijken.	.....
69.	Ik zie deze studie zuiver als een stuk ontspanning.	.....
74.	Als ik kan kiezen volg ik vooral die cursussen waarvan de inhoud aansluit bij mijn persoonlijke interesses.	.....
78.	Ik doe deze studie omdat ik leren en studeren op zich leuk vind.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 13	14 - 15	16 - 18	19 - 20	∃ 21
Soc	# 12	13 - 14	15 - 17	18 - 19	∃ 20

Studeren uit persoonlijke interesse

Studeren uit belangstelling voor de behandelde onderwerpen en om zich persoonlijk te ontwikkelen en verrijken vormen de belangrijkste aspecten van dit vierde studiemotief. Bij het kiezen van cursussen in het doctoraalprogramma geeft persoonlijke interesse in de inhoud ervan dan ook vaak de doorslag. Studeren zelf is een hobby en men maakt zich over het verloop van de studie weinig zorgen. Dat getuigschriften en eventuele diplomas bepaalde beroepsmogelijkheden bieden, is slechts bijzaak. Men streeft wel naar afronding van de studie, maar wanneer het cursusaanbod niet langer voldoet aan de belangstelling, heeft men doorgaans weinig moeite de studie te staken.

Studie-advies

Studenten die uit persoonlijke interesse studeren verwerken het studiemateriaal over het algemeen wat kritischer dan anderen en zijn wat meer geneigd om naast de verplichte studiestof ook andere literatuur over de cursusonderwerpen te bestuderen.

Interesse voor het vakgebied is een belangrijke stimulans voor een succesvolle studie. Iets wat je graag doet, kost je doorgaans minder moeite en je blijft langer bereid er veel energie in te steken. Studenten die hoog scoren op dit motief studeren vaak in een ontspannen sfeer. Het gevaar zit er echter in, dat minder interessante studiestof te oppervlakkig en globaal wordt bestudeerd. Voor een vlotte voortgang van de studie is het nodig ook de minder interessante onderdelen grondig door te nemen. Daarom is het belangrijk de aandacht over de verschillende cursusonderwerpen zo evenwichtig mogelijk te verdelen. Het bestuderen van zaken buiten de tentamenstof om is over het algemeen gunstig, maar het moet niet ten koste gaan van de aandacht voor verplichte onderdelen die minder aansluiten bij de eigen belangstelling.

Heeft u een lage score voor dit studiemotief, vergeet dan niet de studiestof ook eens kritisch te benaderen en literatuur te bestuderen die niet tot het verplichte cursusaanbod behoort. Ook al geldt het motief van persoonlijke interesse minder voor u, probeer dan toch om studie-activiteiten als het trekken van eigen conclusies, het bepalen van een eigen mening over een cursusonderwerp, het vergelijken van die mening met de visie van de docenten of auteurs en het nagaan of de conclusies van die docenten of auteurs logisch volgen uit de feiten waarop ze zijn gebaseerd, niet uit het oog te verliezen. Samen met het bestuderen van andere dan de verplichte studiestof zijn dit studie-activiteiten die ook behoren bij een veelzijdige manier van studeren.

Ambivalent

Nr.	Uitspraak	Oordeel
59.	Ik twijfel er aan of deze studierichting wel de juiste richting voor mij is.	.....
66.	Ik heb weinig vertrouwen in mijn studie-capaciteiten.	.....
75.	Ik vraag me af of deze studie alle moeite wel waard is.	.....
76.	Ik twijfel er aan of dit soort onderwijs wel de juiste onderwijsvorm voor mij is.	.....
79.	Ik ben bang dat deze studie te zwaar voor me is.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	5	6 - 7	8 - 10	11 - 13	∃ 14
Soc	# 6	7 - 8	9 - 11	12 - 14	∃ 15

Studeren of stoppen

Een onzekere en twijfelachtige houding ten opzichte van de studie komt tot uiting in deze vijfde groep uitspraken. De studiemotivatie is ambivalent: aan de ene kant wil men graag de studie volgen, aan de andere kant twijfelt men over het (goede) verloop van de studie. Is de studie niet te zwaar? Vergt het niet te veel van mijn tijd en energie? Heb ik wel de juiste studierichting gekozen? Heb ik wel de capaciteiten om deze studie tot een goed einde te brengen? Deze en andere vragen stelt men zich veelvuldig. Onzekerheid bestaat over het al dan niet voortzetten van de studie. Mocht het toch te hoog gegrepen blijken, dan is een besluit om te stoppen snel genomen.

Studie-advies

Hoe hoger de score voor deze groep uitspraken, hoe minder studenten geneigd zijn welke studie-activiteit dan ook te verrichten. Een hoge score voor deze studiehouding gaat dan ook vaak samen met een stuurloos studiegedrag: bestuderen van willekeurige en losse onderdelen; niet goed raad weten met de studeer-aanwijzingen die door docenten of in het studiemateriaal worden gegeven; studeren zonder duidelijke planning en doelstellingen.

Een grote mate van onzekerheid jegens de studie en ernstige twijfels over de eigen capaciteiten, kunnen moeilijk bevordelijk geacht worden voor een succesvolle studie. Voortdurend in twijfel verkeren en op het puntje van zijn tenen moeten lopen, is voor niemand gezond. Maar dat wil niet zeggen dat elke blijk van onzekerheid en twijfel wijst op een verkeerde studiekeuze of een te hoog gegrepen ideaal. De ene mens neigt nu eenmaal meer naar twijfels dan de andere. Bovendien kan een lichte onzekerheid over het eigen kunnen een extra stimulans vormen om studiemoeilijkheden kordaat te lijf te gaan.

Concrete doelstellingen (op korte en lange termijn) zijn een belangrijke voorwaarde voor een goede planning van de studie-activiteiten. Bepaal daarom op welke tijdstippen u de verschillende studie-onderdelen af wilt hebben, in welke volgorde u werkt en welke studie-activiteiten u het best kunt hanteren. Studeer systematisch, dus regelmatig en in overzichtelijke stappen. Werk geleidelijk, maar gestaag toe naar het einddoel. Systematisch studeren kan de interesse en het studieplezier doen toenemen. Ook samenwerking met medestudenten kan een stimulans betekenen in de studie. De wetenschap dat ook anderen wel eens twijfelen aan hun studiekeuze en hun eigen capaciteiten kan aanleiding zijn de eigen onzekere houding wat te relativieren. Daarnaast biedt samenwerking met anderen de mogelijkheid dieper op de stof in te gaan. Ook kan het belangrijk zijn eens contact op te nemen met de studie-adviseur of een docent. Wanneer u bijvoorbeeld twijfelt of het vakgebied wel de juiste keuze voor u is, kunt u samen met de studie-adviseur of een docent de voor- en nadelen van deze studierichting op een rijtje zetten.

Samenvatting Studie-motieven

In het onderstaande schema kunt u uw score voor elk studiemotief aangeven. Door de punten met elkaar te verbinden ontstaat een profiel. Dit profiel geeft een inzicht in het belang dat de verschillende soorten studiemotieven op dit moment voor u hebben. Het gaat in het profiel niet zozeer om de absolute waarde van de scores, maar meer om de onderlinge verhouding tussen uw scores op de verschillende studiemotieven.

Let vooral op uitschieters in het profiel: uitschieters naar boven en uitschieters naar beneden. Die studiemotieven zijn voor u van extra belang. Lees de studie-adviezen die bij die onderdelen horen nog eens aandachtig door en ga voor uzelf na in hoeverre de aanwijzingen in uw geval zinvol zijn.

Studie-motief	Profiel				
Certificaatgericht	+	+	+	+	+
Beroepsgericht	+	+	+	+	+
Testgericht	+	+	+	+	+
Persoonlijk geïnteresseerd	+	+	+	+	+
Ambivalent	+	+	+	+	+
Score	1	2	3	4	5

Er is geen sprake van dat een bepaald motief beter of slechter past bij een studie in de. Wel kan het zo gaan dat door bepaalde studie-activiteiten uit te proberen die je tot dan toe nauwelijks hebt verricht, geleidelijk aan een verschuiving in het belang van bepaalde motieven voor jou optreedt. Wanneer je bijvoorbeeld wat meer informatiebronnen gaat raadplegen over de cursusonderwerpen dan alleen de verplichte tentamenstof, kan je persoonlijke interesse in de studie geleidelijk toenemen.

Vaardigheid in studeren betekent onder meer zich bewust zijn van de invloed van een bepaald motief, of van het ontbreken van een motief, op de eigen manier van studeren. Een bewuste keuze voor een bepaalde studie-aanpak maakt het mogelijk op de meest gerichte wijze naar uw eigen doelstellingen toe te werken.

B2. Studie-opvattingen

—

Wat betekenen leren, goed onderwijs en studie-contact voor u? Wat behoort volgens u tot de taken van de onderwijsinstelling, de docenten en de studie-adviseur? Wat is volgens u de taak van een student? Kan samenwerking met andere studenten een gunstige invloed hebben op het verloop van uw studie?

Over dergelijke vragen zijn verschillende opvattingen mogelijk. Sommige studenten zijn van mening dat de onderwijsinstelling primair verantwoordelijk is voor een goed verloop van hun studie, anderen vinden dat vooral hun eigen verantwoordelijkheid. Sommigen hechten veel waarde aan samenwerking met medestudenten, anderen weinig. Dit onderdeel van de handleiding heeft als functie om uw opvattingen over dergelijke kwesties in kaart te brengen. Ook hierbij is het belangrijkste doel u te wijzen op samenhangen tussen een bepaalde studie-opvatting en de neiging bepaalde studie-activiteiten te gebruiken.

De uitspraken over studie-opvattingen zijn in vijf groepen bij elkaar geplaatst. Bepaal weer uw persoonlijke score op elk van deze groepen door de omcirkelde cijfers uit de Inventaris Leerstijlen hier in te vullen en op te tellen.

Opname van kennis

Nr.	Uitspraak	Oordeel
82.	Bij opgaven en opdrachten heb ik het liefst dat me precies verteld wordt wat ik moet doen.	.....
86.	Onder leren versta ik ervoor zorgen dat ik de feiten die ik in de cursus aangeboden krijg kan reproduceren.	.....
94.	De docent moet duidelijk uiteenzetten wat belangrijk en wat minder belangrijk voor me is om te weten.	.....
100.	Zelf moet ik definities en andere feiten van buiten leren.	.....
103.	In goed onderwijs worden veel vragen en opgaven gegeven om te toetsen of ik de stof beheers.	.....
106.	Ik moet uit mezelf de studiestof net zo vaak herhalen tot ik die voldoende weet.	.....
107.	Ik heb het liefst onderwijs waarbij me precies verteld wordt wat ik op een tentamen moet weten.	.....
112.	Onder leren versta ik proberen het studiemateriaal dat ik voor me krijg te onthouden.	.....
113.	De docent moet proeftentamens verschaffen, zodat ik kan nagaan of ik de hele studiestof onder controle heb.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 24	25 - 27	28 - 32	33 - 36	∃ 37
Soc	# 24	25 - 27	28 - 32	33 - 36	∃ 37

Feiten weten

Deze eerste visie op leren en onderwijs heeft vooral te maken met het opdoen van feitenkennis. Het studiemateriaal bevat deze kennis en het is de taak van de student deze kennis in zich op te nemen. Docenten zijn ervoor om al deze zaken zo duidelijk mogelijk te beschrijven en uit te leggen. Studenten met deze visie vatten de meeste studie-activiteiten niet op als activiteiten die een student zou moeten verrichten, maar als taken van het onderwijs. In hun ogen moeten docenten bijvoorbeeld nauwkeurig aangeven wat belangrijk is voor een student om te weten (selecteren) en veel toetsvragen en -opgaven geven (toetsen). Leren bestaat in deze visie dan uit het zo goed mogelijk zien te onthouden van de aangeboden studiestof om die kennis op een later tijdstip weer te kunnen reproduceren. Om dit doel te bereiken worden met name de studie-activiteiten herhalen, van buiten leren en proberen te reproduceren van studiestof als taken van de student zelf opgevat.

Studie-advies

Studenten met deze taakopvatting laten zich bij het studeren vaak sterk leiden door de aanwijzingen die door docenten of auteurs van studieboeken worden verstrekt. Ook verwerken ze de studiestof over het algemeen stapsgewijs en leren ze relatief veel van buiten. Dit verband tussen taakopvatting en studie-aanpak is begrijpelijk. Wanneer studenten van mening zijn dat studeren bestaat uit het opslaan van stukken kennis uit de studieboeken in hun geheugen, is het logisch dat veel studiestof van buiten wordt geleerd en dat de sturing van het studeerproces vooral wordt overgelaten aan de deskundigen die de studieboeken met kennis hebben gevuld.

Werkelijk inzicht hebben in de stof en het grondig kunnen analyseren van problemen is niet goed denkbaar zonder voldoende kennis van feiten. Het goed in je opnemen van feitelijke kennis is dan ook een belangrijke activiteit bij elke studie. Dat betekent dat een aantal zaken gewoon uit het hoofd geleerd dient te worden. Een erg lage score voor dit onderdeel houdt het gevaar in, dat vroeg of laat studieproblemen ontstaan door onvoldoende parate kennis. Op tentamens bijvoorbeeld wordt regelmatig naar kennis van specifieke feiten gevraagd.

Maar ook een hoge score kent een aantal risico's. Hoge scores duiden er op dat erg veel verwacht wordt van begeleidende maatregelen van de docenten. Zolang deze voldoende aanwijzingen en controle-mogelijkheden bieden hoeven er geen problemen te ontstaan. Maar wanneer deze hulp vermindert of geheel afwezig is, zal men als student in staat moeten zijn om zelf de meest geschikte studie-aanpak te bepalen. Studeren alleen zien als het opnemen van kennis maakt de studie op de lange duur bovendien nodeloos zwaar door de grote hoeveelheden studiestof. Door studeren ook te zien als het opbouwen en gebruiken van eigen kennis en inzichten en door een meer gevarieerd scala aan studie-activiteiten te hanteren, wordt en blijft studeren leuker en afwisselender.

Opbouw van kennis

Nr.	Uitspraak	Oordeel
85.	Leren houdt voor mij in proberen een bepaald probleem van een groot aantal kanten te benaderen en daarbij aspecten te betrekken die ik van te voren niet kende.	.....
88.	Ik moet uit mezelf naar verbanden zoeken in de studiestof.	.....
92.	Ik moet uit mezelf andere boeken raadplegen als ik een stuk studiestof niet goed begrijp.	.....
96.	Om te leren is het nodig dat ik in mijn eigen woorden samenvat wat wordt bedoeld in de studiestof.	.....
98.	Ik vind dat ik niet alleen maar kan uitgaan van de boeken die ik opkrijg, dus moet ik ook zelf op onderzoek uitgaan om te kijken wat er over een bepaald cursusonderwerp is geschreven.	.....
104.	Om mijn leervordering te toetsen moet ik vragen over de studiestof proberen te beantwoorden die ik zelf bedenkt.	.....
116.	Goed onderwijs vind ik onderwijs waarin ook een stuk voorbereiding van mezelf zit.	.....
117.	Ik moet uit mezelf proberen voorbeelden te bedenken bij de studiestof.	.....
119.	Om te controleren of ik de studiestof voldoende beheers moet ik proberen de hoofdzaken ervan in mijn eigen woorden te formuleren.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 27	28 - 31	32 - 35	36 - 38	∃ 39
Soc	# 28	29 - 31	32 - 35	36 - 38	∃ 39

Inzicht verwerven

Binnen deze visie wordt studeren vooral gezien als het opbouwen van eigen kennis en inzichten. Kennis en inzichten ontstaan niet vanzelf als gevolg van een regelmatige herhaling van de studiestof, maar moeten gevormd worden door zelf een verscheidenheid aan studie-activiteiten te ontplooiën. De meeste verwerkings- en sturingsactiviteiten worden dan ook opgevat als taken van de student zelf. Studenten met deze opvatting vinden bijvoorbeeld dat ze uit zichzelf naar verbanden in de studiestof moeten zoeken (relateren) en moeten controleren of ze de studiestof voldoende beheersen (toetsen). Ze zijn van mening dat er meer informatiebronnen nodig zijn dan alleen de verplichte tentamenstof om kennis en inzicht te verwerven, zoals kranten, vakbladen, enz. Docenten dienen in deze opvatting de student dan ook ruimte te bieden voor eigen initiatief en onderzoek. Meer dan het uitstippelen van de hoofdlijnen wordt van hen nauwelijks verwacht.

Studie-advies

Studenten met deze taakopvatting gebruiken in veel gevallen een diversiteit aan sturings-activiteiten om zelf controle uit te oefenen over hun leerprocessen. Ook verwerken ze de studiestof vaak op een diepgaande wijze: ze zoeken naar verbanden, structureren afzonderlijk behandelde onderwerpen in een samenhangend geheel en proberen actief en kritisch met de studiestof om te gaan. Ook hierbij is het verband tussen taakopvatting en studie-aanpak begrijpelijk. Studenten met deze visie zijn van mening dat het hun eigen taak is om een variëteit aan studie-activiteiten te hanteren bij het studeren. Ze vinden het gebruik van deze activiteiten ook noodzakelijk om eigen kennis en inzichten te kunnen opbouwen.

Een hoge score voor dit onderdeel biedt goede perspectieven: het gaat hier immers om studie-opvattingen die passen bij een universitaire studie. Bij een studie in het hoger onderwijs zijn zelfwerkzaamheid en een diepgaande verwerking van de studiestof belangrijke principes.

Een lage score duidt op opvattingen die op den duur minder goed aansluiten bij de eisen van een universitaire studie. Bij zo'n studie bent u niet alleen zelf verantwoordelijk voor het tijdstip waarop en het tempo waarin u studeert, maar ook voor de manier waarop u dat doet. Indien u een lage score heeft voor deze visie, bedenk dan dat uw taakopvatting kan verhinderen dat u zich belangrijke studie-activiteiten eigen maakt. Immers, waarom zou u studie-activiteiten verrichten die u niet tot uw taak rekent? Echter, naarmate een studie in het hoger onderwijs vordert verschuift de taakverdeling tussen studenten en docenten met betrekking tot wie wat moet doen om de studie-doelstellingen te bereiken, steeds meer naar de kant van de student. Ga daarom voor uzelf eens na welke van de studie-activiteiten op bladzijden 14 - 16 en 24 - 26 van deze handleiding u niet tot uw eigen verantwoordelijkheid rekent en heroverweeg uw taakopvatting nog eens. Al deze activiteiten zijn belangrijk om tot zinvolle, bruikbare, duurzame en samenhangende kennis te kunnen komen. Probeer u zich in de loop van uw studie die studie-activiteiten of -vaardigheden geleidelijk eigen te maken.

Gebruik van kennis

Nr.	Uitspraak	Oordeel
81.	Wat ik leer moet ik kunnen gebruiken om praktische problemen op te lossen.	.....
90.	Ik moet uit mezelf proberen de theorie uit de cursus toe te passen in de praktijk.	.....
95.	Ik heb het liefst cursussen waarin veel praktische toepassingen van theoretische onderdelen worden gegeven.	.....
102.	Leren betekent voor mij kennis verwerven die ik kan gebruiken bij mijn dagelijkse functioneren.	.....
108.	Onder leren versta ik mezelf voorzien van informatie, die ik na verloop van tijd of onmiddellijk kan gebruiken.	.....
114.	Leren houdt voor mij in het verwerven van kennis en vaardigheden om deze later praktisch te kunnen toepassen.	.....

Totaalsom: .....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 19	20 - 22	23 - 24	25 - 26	∃ 27
Soc	# 20	21 - 22	23 - 24	25 - 26	∃ 27

Kennis toepassen

De derde groep uitspraken heeft te maken met het toepassingskarakter van verworven kennis. In deze visie betekent leren vooral het verwerven van kennis en vaardigheden om deze vroeg of laat te kunnen gebruiken in de praktijk. Die kennis en vaardigheden zijn bijvoorbeeld nodig om praktische problemen op te lossen of worden bruikbaar geacht voor het dagelijkse functioneren. Studenten met deze opvatting hechten veel waarde aan het praktisch nut van studiestof. Ze zijn van mening dat theorie en praktijk steeds aan elkaar gekoppeld moeten worden en vinden dat zowel een taak van docenten als van henzelf als student.

Studie-advies

Studenten met deze taakopvatting verwerken de studiestof vaak op een concrete manier: ze brengen de studiestof in verband met gebeurtenissen, ervaringen e.d. uit de concrete werkelijkheid en proberen datgene wat ze leren door hun studie te gebruiken buiten hun studie. Ze besteden vooral aandacht aan de praktisch bruikbare informatie in de cursusstof.

Kennis die niet in enigerlei mate van toepassing is op de dagelijkse werkelijkheid, lijkt weinig zinvolle kennis. Het is prettig als je merkt dat door studie verworven kennis je in staat stelt betere of eenvoudigere oplossingen te vinden of dat je door de studie toepassings-mogelijkheden ziet die er voorheen niet leken te zijn. Voortdurend aandacht hebben voor mogelijk relaties tussen theorie en praktijk is dan ook bevorderlijk voor een goed verloop van de studie. Toch kan een hoge score wijzen op een te pragmatische opvatting over studeren. Niet alles in een studie is ook daadwerkelijk van praktisch belang. Soms kan ook pas achteraf het bruikbare van een theorie blijken. Alleen gericht zijn op het onmiddellijk bruikbare van de studiestof lijkt een wat schrale taakopvatting. Theoretisch inzicht is vaak nodig om oplossingen en toepassingen naar hun juiste waarde in te kunnen schatten. Theoretisch inzicht is zeker nodig waar het gaat om het bedenken van toepassingen in situaties die sterk afwijken van de gebruikelijke omstandigheden. Het komt vooral in dergelijke situaties aan op creatieve oplossingen die onmogelijk rechtstreeks uit het studiemateriaal kunnen worden afgeleid.

Studenten met een lage score zouden zich af kunnen vragen of hun studie inderdaad zo weinig toepassingsmogelijkheden voor hen te bieden heeft. Een studie kan veel aan betekenis winnen door een bezinning op de bruikbaarheid van theorieën en door relaties te leggen tussen wat in de boeken staat en wat in de tastbare werkelijkheid plaats vindt. Laat uw taakopvatting niet belemmeren dat u zich belangrijke studie-activiteiten eigen maakt. Studiestof concreet maken en gebruiken buiten de directe studiecontext zijn belangrijke studie-activiteiten om begrip van de studiestof te bevorderen, om studiestof beter te kunnen onthouden, om vaardigheid te verwerven in het toepassen van verworven kennis en om boekenkennis tot meer persoonlijke kennis te maken.

Stimulerend onderwijs

Nr.	Uitspraak	Oordeel
83.	De docent moet me motiveren en stimuleren.	.....
87.	De docent moet mij een aanzet geven om zelf verder te denken over hoe de studiestof en de werkelijkheid met elkaar samenhangen.	.....
91.	De docent moet mij stimuleren om zelf losse cursusonderdelen samen te voegen tot een geheel.	.....
97.	De docent moet mij stimuleren om bij moeilijkheden zelf naar oplossingen te zoeken.	.....
101.	De docent moet me ertoe aanzetten dat ik bij moeilijkheden zelf naga waardoor die worden veroorzaakt.	.....
105.	De docent moet mij ertoe aanzetten verschillende theorieën die worden behandeld met elkaar te vergelijken.	.....
110.	De docent moet mij stimuleren om zelf te controleren of ik de stof beheers.	.....
118.	De docent moet me stimuleren om na te denken over mijn manier van studeren en hoe ik die kan ontwikkelen.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 16	17 - 21	22 - 27	28 - 31	∃ 32
Soc	# 17	18 - 24	25 - 29	30 - 32	∃ 33

Stimuleren tot zelfwerkzaamheid

Kenmerkend voor deze visie is de nadruk die wordt gelegd op de stimulerende taak van docenten bij de eigen studie. Studenten met deze taakopvatting vinden het belangrijk om zelf een brede variëteit aan leer-activiteiten te ontplooien bij het studeren. Wel zien ze het als taak van docenten, studie-adviseurs en samenstellers van het studiemateriaal om hen te stimuleren deze studie-activiteiten te gebruiken. Ze vinden niet dat ze deze activiteiten uit eigen beweging moeten verrichten. Op eigen houtje kennis en inzicht verwerven is een moeizaam en lang niet altijd succesvol proces. In deze visie is een belangrijke taak van docenten om de student een handreiking te geven wanneer welke studie-activiteiten het best gehanteerd kunnen worden.

Studie-advies

Studenten met deze visie op leren en onderwijs ondervinden wat meer moeilijkheden dan anderen bij de sturing van hun studieprocessen. Wellicht verwachten ze wat meer stimulering tot allerlei studie-activiteiten door docenten dan deze bieden. Het verband tussen taakopvatting en studie-aanpak is in dit geval echter niet erg sterk.

Een hoge score voor dit onderdeel geeft aan dat uw studie-opvatting verder strekt dan louter leren wat u voorgeschoteld wordt. Toch is het gunstig als u geleidelijk aan probeert zelfstandig studie-activiteiten uit te voeren zonder daartoe door de docenten gestimuleerd te hoeven worden. Heeft u een hoge score voor deze visie, overweeg dan of uw opvatting over de taakverdeling tussen uzelf en de onderwijsgeevenden niet wat bijstelling behoeft. Bij een universitaire studie is het niet alleen belangrijk dat een student zelf studie-activiteiten uitvoert, maar ook dat hij of zij dat uit eigen beweging leert te doen. Bedenk dat de taak van docenten in het voortgezet onderwijs toch wat ruimer is dan die van docenten en studie-adviseurs in het universitaire onderwijs. Een voortdurende stimulering zullen deze u moeilijk kunnen bieden, een tijdelijke echter wel. Ook kunt u overwegen om in samenwerkingsverband met twee, drie of meer medestudenten te studeren. Samenwerking met andere studenten kan ook een stimulering betekenen van verschillende studie-activiteiten.

Een lage score kan twee dingen betekenen: (1) u voert de verschillende studie-activiteiten al uit uzelf uit en u heeft geen behoefte aan stimulering door de onderwijsgeevenden; (2) u ziet geen enkel heil in het zelf uitvoeren van de verschillende studie-activiteiten en u bent van mening dat het de taak van docenten is om deze activiteiten voor de student te verrichten. Deze laatste visie brengt het gevaar met zich mee dat uw opvattingen verhinderen dat u vaardigheid ontwikkelt in het gebruiken van belangrijke studie-activiteiten.

Samen studeren

Nr.	Uitspraak	Oordeel
84.	Ik geef er de voorkeur aan me samen met andere studenten voor te bereiden op een tentamen.	.....
89.	Ik heb het liefst dat ik door andere studenten wordt gestimuleerd om het studiemateriaal in een bepaald tempo te verwerken.	.....
93.	Ik geef er de voorkeur aan om opdrachten samen met andere studenten uit te voeren.	.....
99.	Ik vind het belangrijk om samen met medestudenten te controleren of ik de studiestof voldoende heb begrepen.	.....
109.	Ik vind het belangrijk om van andere studenten adviezen te krijgen over hoe ik mijn studie het best aan kan pakken.	.....
111.	Als ik moeite heb met bepaalde onderdelen van de studiestof, vraag ik het liefst aan andere studenten om uitleg.	.....
115.	Ik vind het belangrijk om samen met andere studenten de studiestof door te spreken.	.....
120.	Ik heb er behoefte aan om bij mijn studie met andere studenten samen te werken.	.....
Totaalsom:		.....

	1	2	3	4	5
	laag	minder dan gemiddeld	gemiddeld	meer dan gemiddeld	hoog
Psy	# 16	17 - 20	21 - 26	27 - 30	∃ 31
Soc	# 15	16 - 21	22 - 28	29 - 31	∃ 32

Samenwerken met medestudenten

Het gemeenschappelijk aspect van deze groep uitspraken is de grote waarde die wordt gehecht aan het samen met medestudenten uitvoeren van studie-activiteiten. Voorbereiden op een tentamen, opdrachten uitvoeren, controleren of men de studiestof voldoende beheerst en doorspreken van de studiestof zijn in deze visie voorbeelden van activiteiten waarbij het best met andere studenten samengewerkt kan worden. Medestudenten kunnen ook helpen bij het volhouden van een bepaald studietempo, het kiezen van de beste studie-aanpak en het ophelderen van moeilijke studie-onderdelen. Studenten met deze opvatting vinden dat ze veel van andere studenten kunnen leren en ze geven er de voorkeur aan om de taken bij het studeren met hen te verdelen.

Studie-advies

Studenten die het moeilijk vinden hun studieprocessen goed te sturen, zien meer voordelen in samenwerking met medestudenten dan anderen. De taken bij het studeren verdelen met andere studenten kan deze moeilijkheden verminderen.

Studenten met een lage score voor deze groep uitspraken studeren het liefst in hun eentje en zien weinig heil in samenwerking met andere studenten. Vooral vanwege de onderlinge verschillen tussen studenten en de tijd die het kost kan samenwerken in studieverband als lastig ervaren worden. Toch kleven aan individueel studeren enkele nadelen, die wegvallen door samenwerking met anderen te zoeken.

Heeft u een hoge score voor deze groep uitspraken, probeer dan inderdaad uw opvattingen over samen studeren in daden om te zetten. Door samenwerking met medestudenten kunt u wat opsteken van de manier waarop zij de studiestof aanpakken. Het praten over de studiestof kan motiverend werken doordat de stof meer tot leven komt. Samen studeren kan ook een kritische houding stimuleren door met elkaar te discussiëren over de inhoud van studiestof. Wel zal het enige moeite kosten om een studiegroep in het leven te roepen en continuïteit in de samenwerking te houden. De colleges geven u de gelegenheid medestudenten te ontmoeten. Overweeg en overleg wat u wel en wat u niet met andere studenten samen zou willen doen. Het kan ook zinvol zijn om alleen voor een beperkt aantal cursussen samenwerking met anderen te zoeken.

Samenvatting Studie-opvattingen

In het onderstaande schema kunt u weer uw score voor de verschillende groepen uitspraken aangeven. Het profiel dat zo ontstaat, geeft een inzicht in de manier waarop u momenteel denkt over studeren. Het gaat in het profiel niet om zozeer de absolute waarde van de scores. Let u vooral op de onderlinge verhouding tussen uw scores op de verschillende studie-opvattingen.

Studie-opvatting	Profiel				
Opname van kennis	+	+	+	+	+
Opbouw van kennis	+	+	+	+	+
Gebruik van kennis	+	+	+	+	+
Stimulerend onderwijs	+	+	+	+	+
Samen studeren	+	+	+	+	+
Score	1	2	3	4	5

De manier waarop iemand studeert is vaak een weerspiegeling van zijn of haar opvattingen over studeren. Vaardigheid in studeren betekent daarom ook zich bewust zijn van de invloed van een bepaalde taakopvatting, of het ontbreken van een taakopvatting, op de eigen wijze van studeren. Studie-opvattingen kunnen het zich eigen maken van studie-activiteiten bevorderen of belemmeren. Waarom zou u zich bijvoorbeeld oefenen in het toepassen van bepaalde studie-activiteiten, wanneer u van mening bent dat die activiteiten eigenlijk niet uw taak zijn, maar die van docenten? Wanneer u echter in dat geval uw taakopvatting heroverweegt en bijstelt, wordt de duurzaamheid van studievaardigheden of -activiteiten die u leert en het uit eigen beweging gebruiken daarvan bevorderd.

Studeren in het hoger onderwijs houdt meer in dan het leren van feiten en toepassingsmogelijkheden. Het gaat er bij een universitaire studie niet om dat een student zich beperkt tot het op een tentamen letterlijk weer kunnen geven van de belangrijkste zaken uit de cursusstof. Een universitaire studie doet een beroep op de zelfstandigheid van de student; van studenten wordt een actieve studiehouding verwacht. Ze dienen zich een bredere kijk te ontwikkelen, studieteksten kritisch te benaderen, verbanden te zoeken en relaties te leggen met zaken die niet in de opleiding zelf aan de orde zijn geweest. In een cursus kan nooit alles aan bod komen; een eigen inbreng van de student is nodig om van de aangeboden kennis zinvolle en bruikbare kennis te maken. Aktief met de studiestof bezig zijn is naast het verwerven van feitelijke kennis een belangrijk aspect van elke studie.

 Tot slot

Overzicht

In het onderstaande schema kunt u een overzicht samenstellen van uw scores op de verschillende onderdelen van de Inventaris Leerstijlen. Aan de hand van dit overzicht kunt u zich een indruk vormen van uw leerstijlprofiel: welke onderdelen zijn in sterke, welke in zwakke mate op u van toepassing. Het gaat daarbij vooral om de afwijking van uw scores ten opzichte van elkaar: het gaat dus vooral om *relatieve* waarden, niet zozeer om absolute waarden.

Leerstijlprofiel

	1	2	3	4	5
<i>Verwerkings-activiteiten</i>					
- Diepte-verwerking	+	+	+	+	+
- Stapsgewijze verwerking	+	+	+	+	+
- Concrete verwerking	+	+	+	+	+
<i>Sturings-activiteiten</i>					
- Zelfsturing	+	+	+	+	+
- Externe sturing	+	+	+	+	+
- Stuurloos	+	+	+	+	+
<i>Studie-motieven</i>					
- Certificaatgericht	+	+	+	+	+
- Beroepsgericht	+	+	+	+	+
- Test-gericht	+	+	+	+	+
- Persoonlijk geïnteresseerd	+	+	+	+	+
- Ambivalent	+	+	+	+	+
<i>Studie-opvattingen</i>					
- Opname van kennis	+	+	+	+	+
- Opbouw van kennis	+	+	+	+	+
- Gebruik van kennis	+	+	+	+	+
- Stimulerend onderwijs	+	+	+	+	+
- Samen studeren	+	+	+	+	+
	1	2	3	4	5

Conclusies

U heeft de uitsprakenlijst ingevuld, uw persoonlijke scores bepaald en de handleiding doorgenomen. Wat heeft dit alles u tot op heden opgeleverd en welke conclusies vallen uit het zelf-onderzoek te trekken? Zoals in de inleiding al is vermeld, is het belangrijkste doel van *Vaardig Studeren* het zichtbaar maken van allerlei aspecten die verband houden met studeren. *Vaardig Studeren* is bedoeld als hulpmiddel om tot meer inzicht in de eigen en andere mogelijke leerstijlen te komen en doet suggesties over mogelijke uitbreidingen van de studie-aanpak.

Mogelijk bent u in de voorgaande hoofdstukken al een aantal zaken tegengekomen waar u nog niet eerder bij hebt stilgestaan. Waarschijnlijk bent u dan voor u zelf al nagegaan in hoeverre die onderwerpen voor u van belang zijn. Het gaat er zeker niet om dat u hoe dan ook uw studie-aanpak dient te wijzigen. Het gaat er veel meer om dat u kritisch beoordeelt in hoeverre bepaalde aspecten u van nut kunnen zijn. Misschien is het meer een kwestie van uitbreiding dan van verandering van uw studie-aanpak. Uitbreiding in de zin dat u meerdere verwerkings- en sturings-activiteiten gaat hanteren, waar u voorheen misschien gewend was de studiestof op een vaste manier te benaderen.

Het overzicht op de vorige bladzijde levert u niet automatisch het antwoord op de vraag wat u zou kunnen doen om uw studie-aanpak effectiever en efficiënter te maken. Het overzicht kan wel aanwijzingen bevatten. Vooral naarmate uw scores meer afwijken van de score 3 (het gemiddelde voor een grote groep studenten). In een aantal gevallen liggen de conclusies dan voor de hand. De studie-adviezen die bij de betreffende onderdelen horen, bevatten veelal informatie die u zou kunnen benutten om uw studie-aanpak te verbeteren. Waar die adviezen niet zonder meer duidelijk zijn of tegenstrijdigheden (lijken te) vertonen, is het aan te bevelen de resultaten van het zelf-onderzoek na te bespreken met medestudenten, de studie-adviseur of een docent.

Ook in verband met het opstellen van een studieplan (zie ook het volgende onderdeel) kan het verstandig zijn de studie-adviseur, een docent, medestudenten of ouderejaars studenten te raadplegen. Deze *Vaardig Studeren* kan onmogelijk alle aspecten bevatten die in iemands persoonlijke situatie van belang zijn voor zijn of haar studie. Bij de samenstelling van dit studie-aanpak adviespakket zijn keuzes gemaakt en beperkingen gesteld. Een aantal zaken komt dan ook niet of nauwelijks aan bod. Mogelijk dat die zaken voor u juist wel van belang zijn. Zo wordt in dit pakket bijvoorbeeld weinig aandacht besteed aan zelfdiscipline en faalangst, het maken van uittreksels, het studeren naast andere drukke activiteiten of de belangrijke problematiek van de (lange of korte termijn) planning van een universitaire studie. Dergelijke zaken kunt u (ook gekoppeld aan uw ILS-scores) naar ons idee het meest zinvol bespreken met de studie-adviseur, een docent of medestudenten.

Het beperkte kader van *Vaardig Studeren* hebben wij zo veel mogelijk proberen te overnemen door te verwijzen naar andere literatuur. Wij bevelen die boeken dan ook ten zeerste aan wanneer u zich verder wil verdiepen in onderwerpen die in dit studie-aanpak adviespakket niet of nauwelijks aan bod zijn gekomen. Verder verwijzen we naar de brochures en informatiematerialen die door de studie-adviseur en de Dienst Studentenzaken van de KUB vervaardigd zijn.

Studieplan

Zoals reeds gesteld, is het primaire doel van deze *Vaardig Studeren* een bezinning op uw eigen en andere mogelijke manieren van studeren. Echter, uiteindelijk gaat het er natuurlijk om uw vaardigheid in studeren te vergroten als daartoe aanleiding bestaat. Probeer u, als eerste stap hiertoe, daarom eens in eigen woorden weer te geven op welke punten u uw leerstijl zou willen bijstellen, uitbreiden, veranderen of zo zou willen houden.

Verwerking van studiestof

Meer:

Houden zo:

Minder:

Sturing van leerprocessen

Meer:

Houden zo:

Minder:

Studie-motieven

Meer:

Houden zo:

Minder:

Studie-opvattingen

Meer:

Houden zo:

Minder:

Aanbevolen literatuur

Hout-Wolters, B., Jongepier, P., & Pilot, A. *Studiemethoden*. Het Spectrum (Aula 812), Utrecht/Antwerpen, 1985, 144 blz.

Een helder geschreven boek waarin de bezinning op de eigen studie-aanpak centraal staat. Inzicht in de eigen leerprocessen beschouwen de auteurs als de basis voor een verbetering van de studie-aanpak. Veel aandacht wordt geschonken aan een persoonlijke, actieve en bewuste manier van studeren die, al naar gelang de omstandigheden, flexibel kan worden toegepast. Aan de orde komen onder andere: motivatie en concentratie, studieplanning, het bestuderen van studieteksten, het aanpakken van vraagstukken, het maken van uittreksels, voorbereiding op tentamens en inzicht in eigen leerprocessen.

Elshout-Mohr, M. & Van Daalen-Kapteijns, M.M. *Tactisch Studeren*. Coutinho, Muiderberg, 1986, 100 blz.

De nadruk in dit boek ligt op het afstemmen van de studie-aanpak op de eigen doelen en omstandigheden. Het behandelt een groot aantal praktische problemen die studenten tegen kunnen komen bij hun studie en geeft tips voor de aanpak van die problemen. Ook worden tactieken behandeld waarmee impasses in het studeren doorbroken kunnen worden. Informatie over processen die ten grondslag liggen aan leren en studeren wordt afgewisseld met fragmenten uit vraaggesprekken met studenten. Deze gaan over belangrijke inzichten over studeren die studenten op een bepaald moment in hun studie verworven hebben. In een bijlage worden 5 procedures besproken om de studie goed te plannen. Deze worden toegelicht met werkbladen en concrete voorbeelden.

Mirande, M. *Studeren door schematiseren*. Het Spectrum (Aula 805), Utrecht/Antwerpen, 1981, 228 blz.

Een boek dat geheel gewijd is aan het bestuderen van studieteksten. De nadruk ligt op het achterhalen van de boodschap die de auteur in de tekst heeft verwoord. Die boodschap kan worden opgevat als een stelsel van (sleutel-) begrippen en relaties daartussen. Bij het schrijven gaat een auteur doorgaans uit van een schematische ordening van de belangrijkste begrippen. Het is de taak van de lezer die schematische ordening uit de tekst te destileren en deze op zinvolle wijze in verband te brengen met de eigen voorkennis. Schematiseren is het zo beknopt mogelijk weergeven van de essentie van een tekst. Het is een hulpmiddel om tot een beter begrip en inzicht te komen. Het boek geeft een duidelijke beschrijving van de verschillende stappen die nodig zijn voor het schematiseren en bevat uitgebreide voorbeelden, opgaven en oefeningen.

Marshall, Lorraine & Rowland, Frances. *A Guide to Learning Independently*, Open University Press, Milton Keynes/Philadelphia, 1983, 224 blz.

Dit boek is geschreven om studenten te helpen vaardigheid te ontwikkelen in zelfstandig studeren. Het schrijft studenten niet voor hoe ze moeten studeren, maar biedt een reeks ideeën en technieken aan waaruit studenten kunnen kiezen. Het boek moedigt studenten ook aan om hun eigen leerdoelen en leerstijl te onderzoeken. Aan de orde komen onderwerpen als: plannen van de studie, leren zelfstandig te leren, zelf vragen stellen, leren en geheugen, lezen, gebruik van bibliotheken en andere informatiebronnen, schrijven van verslagen en werkstukken, en onderzoek doen naar een onderwerp.

Parreren, C., Peeck, J. & Velema, E. *Effectief studeren*. Het Spectrum (Aula 244), Utrecht-/Antwerpen, 1983, 165 blz.

Vooraf de hoofdstukken 2 (Studiemethoden) en 3 (Planning van de studie) bevatten veel bruikbare informatie voor een effectieve aanpak van de studie. Het accent ligt op praktische kanten van het studeren; wetenschappelijke beschouwingen komen in het boek niet voor. Ondermeer wordt aandacht besteed aan een degelijke aanpak van studieteksten, het schrijven van verslagen en rapporten, het werken in discussiegroepen, voorbereiding op tentamens, het opstellen van een studieplan en studeerschema's, evaluatie van studievorderingen en bevordering van studiemotivatie.